

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาพลศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ผู้วิจัยขอเสนอทฤษฎีหลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร
2. องค์ประกอบของหลักสูตร
3. สาระสำคัญของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
4. สาระสำคัญของหลักสูตรวิชาพลศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)
5. การนำหลักสูตรไปใช้
6. บทบาทของผู้บริหารและครูผู้สอนในการใช้หลักสูตร
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร

ความหมายของคำว่าหลักสูตรได้มีนักการศึกษาให้ความหมายของคำว่า "หลักสูตร" แตกต่างกันไป บางคนเห็นว่าหลักสูตรคือ รายการวิชาต่าง ๆ ที่นักเรียนจะต้องเรียนบางคนเห็นว่าหลักสูตรคือ ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนและครูจัดให้นักเรียน บางคนเห็นว่าหลักสูตรคือกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน บางคนเห็นว่าหลักสูตรคือ สิ่งที่ตั้งมคาดหวังให้นักเรียนได้รับ บางคนเห็นว่าหลักสูตรคือ วิธีการเตรียมนักเรียนหรืออื่น ๆ เหล่านี้เป็นต้น เพื่อช่วยให้มีความเข้าใจในความหมายของคำว่าหลักสูตรนี้ดีขึ้น ขอนำความเห็นของนักการศึกษาต่าง ๆ มาเพื่อเป็นแนวทางดังนี้

กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ความหมาย คือ

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบให้ผู้เรียนได้ศึกษา เพื่อให้งบชั้น หรือรับประกาศนียบัตร
2. หลักสูตร คือ คำาโครงทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็กเพื่อให้เด็กมีความรู้จนจบชั้น หรือได้รับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถเข้าเรียนต่อทางอาชีพต่อไป

3. หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียน ได้เล่าเรียนภายใต้การแนะแนวของโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา

นาสเลย์ และอีแวน (Neagley and Evan,1978) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรหมายถึง บรรดาประสบการณ์ที่ดีทั้งหลายทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อช่วยให้นักเรียนได้บรรลุตามความมุ่งหมายของการเรียนรู้ที่ตั้งไว้ให้ดีที่สุด ตามความสามารถของแต่ละคน

สวัสดี จงกล (2521) ได้ให้คำนิยามของหลักสูตรว่า คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว ดังนั้นหลักสูตรหมายถึง ข้อกำหนดที่ว่าด้วยจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา แนวการดำเนินงาน เนื้อหาสาระ ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา

สมิทร คุณานุกร (2523) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรในระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ไม่ว่าจะป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

กรมวิชาการ (2525) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการเรียน การให้การศึกษแก่เด็กที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย เอกสารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนของครู กระบวนการเรียนของเด็กและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน

กาญจนา คุณารักษ์ (2527) กล่าวว่า หลักสูตรเป็น โครงการหรือแผน หรือข้อกำหนด อันประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง กิจกรรม และวัสดุต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้เอ้กัตบุคคลไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง

สังค์ อุทรานันท์ (2528) กล่าวว่า ถึงแม้จะมีคำนิยามของหลักสูตรแตกต่างกันไปก็ตาม แต่นักปราชญ์ทางหลักสูตรก็ได้ยอมรับนิยามของหลักสูตร ซึ่งกล่าวออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้

1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ได้จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
2. หลักสูตร ประกอบด้วย ประสบการณ์ทางการเรียน ซึ่งได้วางแผนไว้เป็นการล่วงหน้า

เพื่อมุ่งหวังให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ

3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน

4. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้ และได้สนองต่อการแนะแนวทางของโรงเรียน

ธารง บัวศรี (2532) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตร หมายถึงแผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้นพอสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นและจัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนและได้รวมถึงเอกสารหลักสูตรที่เป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ ด้านให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาทุกระดับ เพราะเป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาแต่ละระดับว่าจะไปทางใด ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการและเป็นแนวทางในการให้การศึกษา การจัดการศึกษาก็จะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามที่กำหนดได้ หลักสูตรที่ดีจะต้องสนองต่อนโยบายทางการศึกษาของชาติ รวมทั้งสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และวัยของผู้เรียน ตลอดจนสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคม และสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถ และเจตคติที่ดีจะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม (สันต์ ธรรมบำรุง, 2527) ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ ที่จะประมวลกันมาเป็นหลักสูตรจะต้องทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงและความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2. องค์ประกอบของหลักสูตร

การพิจารณาในรูปขององค์ประกอบ จะมีหลายรูปแบบ และหลายขอบเขต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวคิดของนักการศึกษาแต่ละท่าน ดังเช่น

ทาบ (Taba, 1962) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ (Objectives) ซึ่งเป็นแนวทางการเรียนการสอนว่าต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร ต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนแก่ใคร สอนทำไม

2. เนื้อหาวิชา (Subject Matter) หมายถึงสาระของความรู้ และประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ตามศาสตร์สาขาวิชานั้น ๆ เนื้อหาเป็นรายละเอียดที่นำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน ให้มีคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3. วิธีสอนและการจัดดำเนินการ (Method and Organization) หมายถึง การแปลงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การสอน สอนเนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดด้วยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ มีความรู้ สมรรถภาพทักษะ เจตคติและคุณสมบัติตามที่หลักสูตรกำหนด

4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และประเมินว่า ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ สมรรถภาพ เจตคติ ทักษะ และคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นแนวทางในการประเมินผล

โบแชมพ์ (Beauchamp,1975) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ
2. เนื้อหาสาระและวิธีการจัด
3. แนวการนำหลักสูตรไปใช้สอน
4. การประเมินผล

กรมวิชาการ (2522) กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า องค์ประกอบเต็มรูปของหลักสูตรมีอยู่ 8 ประการ คือ

1. จุดหมาย
2. หลักการ
3. โครงสร้าง
4. จุดประสงค์การเรียนรู้ (แต่ละวิชา)
5. เนื้อหารายวิชา
6. สื่อการเรียน
7. วิธีสอน
8. การประเมินผล

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า หลักสูตรมี 4 องค์ประกอบ คือ

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

สังค อุทรานันท์ (2528) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรจะกล่าวถึงสิ่งต่อไปนี้

1. เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งควรมีทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. การเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
5. การเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการในชุมชน
6. การประเมินผล

บุญมี เฌรยอค (2530) กล่าวว่าองค์ประกอบของหลักสูตรควรประกอบด้วย

1. จุดหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

ธำรง บัวศรี (2532) กล่าวว่าองค์ประกอบของหลักสูตรควรประกอบด้วย

1. จุดหมายของหลักสูตร
2. วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
3. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
4. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน
5. วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน
6. การประเมินผล

สำหรับองค์ประกอบของหลักสูตรนับเป็นส่วนสำคัญ ที่จะทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาและไปสู่จุดหมายเดียวกัน และจากแนวคิดของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน พอสรุปองค์ประกอบของหลักสูตรได้ว่าควรมีอย่างน้อย 4 องค์ประกอบคือ

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

3. สาระสำคัญของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา มีสาระดังนี้

1. หลักการ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย มีหลักการสำคัญดังนี้

1.1 เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม

1.2 เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น หรือการศึกษาต่อ

1.3 เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ท้องถิ่นและประเทศชาติ

2. จุดหมาย การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต และให้สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยได้พัฒนาเยาวชนปัญญาที่มีความรู้ และทักษะเฉพาะด้านตามศักยภาพ เห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ร่วมพัฒนาสังคมด้วยแนวทางและวิธีการใหม่ ๆ และบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรจะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน

2.2 มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ

2.3 สามารถเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้บริการชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทั้งส่วนบุคคล

และส่วนรวม

2.4 สามารถวางแผนแก้ปัญหาในชุมชนของตน

2.5 มีความภูมิใจในความเป็นไทย เสียสละเพื่อส่วนรวม ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่าง

เท่าเทียมกัน

2.6 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถนำแนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้ในการ

พัฒนาชุมชนของตน

2.7 มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

2.8 มีนิสัยรักการทำงาน เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีทักษะในการจัดการ

2.9 เข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมในประเทศและในโลกมุ่งมั่นในการ

พัฒนาประเทศ ตามบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์ และเสริมสร้างทรัพยากร ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของประเทศ

3. โครงสร้าง จากหลักการและจุดหมายที่ตั้งไว้ หลักสูตรจึงได้กำหนดให้มีวิชาบังคับ วิชาเลือกเสรี และกิจกรรม ดังนี้

3.1 วิชาบังคับ จำนวน 30 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่รายวิชาต่อไปนี้

3.1.1 วิชาบังคับแกน จำนวน 15 หน่วยการเรียนรู้

ภาษาไทย 6 หน่วยการเรียนรู้

สังคมศึกษา 6 หน่วยการเรียนรู้

พลานามัย 3 หน่วยการเรียนรู้

3.1.2 วิชาบังคับเลือก จำนวน 15 หน่วยการเรียนรู้

พลานามัย 3 หน่วยการเรียนรู้

วิทยาศาสตร์ 6 หน่วยการเรียนรู้

พื้นฐานวิชาอาชีพ 6 หน่วยการเรียนรู้

3.2 วิชาเลือกเสรี เลือกเรียนอย่างน้อยจำนวน 45 หน่วยการเรียนรู้ ให้เลือกจากรายวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้

3.2.1 กลุ่มวิชาภาษา

ภาษาไทย

ภาษาต่างประเทศ

3.2.2 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา

3.2.3 กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ

พลานามัย

ศิลปะ

3.2.4 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์

คณิตศาสตร์

3.2.5 กลุ่มวิชาอาชีพ

3.3 กิจกรรม ได้แก่กิจกรรมต่อไปนี้

3.3.1 กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2532 จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.3.2 กิจกรรมแนะแนว และหรือกิจกรรมแก้ปัญหา และหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.3.3 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน

หมายเหตุ

ผู้เรียนที่นับถือศาสนาพุทธให้เลือกเรียนรายวิชาพุทธศาสนาในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ภาคเรียนละ 1 รายวิชา ตลอด 3 ปี

ตารางที่ 1 โครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

วิชา	ชั้น ม.4 - ม.6		
	จำนวนหน่วยการเรียนรู้		
	บังคับ		เลือกเสรี
	แกน	เลือก	
1. ภาษาไทย	6	-	เลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ อีกอย่างน้อย 45 หน่วยการเรียนรู้ (ผู้เรียนที่นับถือ ศาสนาพุทธให้เลือกเรียนรายวิชาพุทธ ศาสนาภาคเรียนละ 1 รายวิชา ตลอด 3 ปี
2. สังคมศึกษา	6	-	
3. พละนามัย	3	3	
4. วิทยาศาสตร์	-	6	
5. พื้นฐานวิชาอาชีพ	-	6	
6. คณิตศาสตร์	-	-	
7. ภาษาต่างประเทศ	-	-	
8. ศิลปะ	-	-	
9. อาชีพ	-	-	
รวมหน่วยการเรียนรู้	15	15	
	30		
กิจกรรม	1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค		
1.กิจกรรมตามระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรม ในสถานศึกษาสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2532			
2.กิจกรรมแนะแนว และหรือกิจ กรรมแก้ปัญหา และหรือกิจ กรรมพัฒนาการเรียนรู้			
3 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน	1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค		

4. แนวดำเนินการ เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ประสบความสำเร็จตาม
จุดมุ่งหมาย จึงได้กำหนดแนวดำเนินการไว้ คือ

- 4.1 จัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวาง ตามความถนัด และความสนใจ
- 4.2 จัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพแวดล้อม และความต้องการของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ
- 4.3 จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ

4.4 จัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

4.5 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ ได้มีโอกาสหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ

4.6 จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

4.7 ในการจัดการเรียนการสอน ให้ใช้วิธีผสมผสานการให้ความรู้กับการปฏิบัติจริง โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการกลุ่ม

4.8 ให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมให้ท้องถิ่นจัดทำรายวิชาที่สนองความต้องการของท้องถิ่น และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดในการสร้างสรรค์งาน

4.9 ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดแทรกการเสริมสร้างค่านิยม และการพัฒนาจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ

4.10 ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

1. เวลาเรียน

1.1 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายใช้เวลาเรียนประมาณ 3 ปี

1.2 ในปีการศึกษาหนึ่ง ให้แบ่งเป็นภาคเรียนปกติ 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และโรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร สำหรับภาคฤดูร้อนซึ่งมีเวลาเรียน 4 สัปดาห์ เวลาเรียนต่อสัปดาห์ของรายวิชาที่เปิดสอน จะต้องเป็น 5 เท่าของภาคปกติ

1.3 ในสัปดาห์หนึ่ง โรงเรียนต้องเปิดเรียนไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 7 คาบ คาบละ 50 นาที โดยจัดให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างน้อย 25 คาบ และจัดให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 1 คาบต่อสัปดาห์ และกิจกรรมแนะแนวและหรือกิจกรรมแก้ปัญหา และหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้อีก 2 คาบ เวลานอกเหนือจากนี้ให้มีเวลาสำหรับผู้เรียนได้เลือกเรียนรายวิชาเพิ่มเติมตามความสนใจ และปฏิบัติกิจกรรมอิสระ

2. หน่วยการเรียน

รายวิชาใดที่ใช้เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน ให้มีหน่วยการเรียน 1 หน่วยการเรียน รายวิชาใดที่มีจำนวนคาบเรียนมากกว่าหรือน้อยกว่า 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน ให้มีจำนวนหน่วยการเรียนมากขึ้นหรือน้อยลงเป็นไปตามสัดส่วน

3. วิชาบังคับและวิชาเลือกเสรี

3.1 ผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรี ตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร สำหรับภาษาต่างประเทศนักเรียนจะเลือกเรียนได้เพียง 2 ภาษา

3.2 การจัดทำรายวิชาบังคับเลือกและวิชาเลือกเสรี นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และการใช้แหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

4. การประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียน และการโอนผลการเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

5. เกณฑ์การจบหลักสูตร

5.1 ต้องเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างอย่างน้อย 75 หน่วยการเรียนรู้ และทุกรายวิชาต้องได้รับการตัดสินผลการเรียน

5.2 ต้องได้หน่วยการเรียนรู้วิชาบังคับทั้งหมด

5.3 ต้องได้หน่วยการเรียนรู้ทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 75 หน่วยการเรียนรู้

5.4 ต้องเข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 1 คาบต่อสัปดาห์ โดยต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมดที่จัดกิจกรรมของแต่ละภาคเรียนและต้องผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรมตามที่กำหนด

6. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ในกรณีที่จะมีการยกเลิก เพิ่มเติม และเปลี่ยนแปลงรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้ทำเป็นประกาศ หรือคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ

4. สาระสำคัญของหลักสูตรวิชาพลศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

หลักสูตรของวิชาพลศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จัดอยู่ในกลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งมีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจหลักการปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสังคม

2. เพื่อให้มีทักษะในการดูแลรักษาสุขภาพ สวัสดิภาพ การสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย และทางจิต และนำไปปฏิบัติจนเป็นสุขนิสัย
3. เพื่อให้มีคุณธรรม เห็นคุณค่าของกิจกรรมพลศึกษา กีฬา การรักษาสุขภาพ และ สวัสดิภาพ
4. เพื่อให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและส่งเสริมกิจกรรมพลศึกษา กีฬา และการ
5. สาธารณสุขของสังคม

โครงสร้างของหลักสูตรวิชาพลศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ประกอบด้วย

1. วิชาบังคับแกน	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	
พ 401 สุขศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 402 สุขศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	
พ 503 สุขศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 504 สุขศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	
พ 605 สุขศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 606 สุขศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
2. วิชาบังคับเลือก	
พ 021 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 022 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 023 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 024 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 025 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 026 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
3. วิชาเลือกเสรี	
พ 011 โรคติดต่อที่สำคัญ ในสถานการณ์ปัจจุบัน	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 012 ปัญหาสุขภาพที่สำคัญที่เกิด จากสิ่งแวดล้อมและการ ประกอบอาชีพในปัจจุบัน	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

พ 027 ยิมนาสติก (ประกอบอุปกรณ์)	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 028 กรีฑา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 029 เทเบิลเทนนิส	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0210 แบดมินตัน	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0211 เทนนิส	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0212 ว่ายน้ำ	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0213 บาสเก็ตบอล	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0214 วอลเลย์บอล	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0215 ฟุตบอล	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0216 ตะกร้อ	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0217 เซปักตะกร้อ	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0218 รักบี้ฟุตบอล	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0219 ศิลปะมวยไทย	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0220 ศิลปะมวยสากล	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0221 ศิลปะป้องกันตัว	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0222 กิจกรรมเข้าจังหวะ	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0223 แอโรบิกแดนซ์	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0224 กีฬานันทนาการ	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0225 ฟลอร์เอ็กเซอร์ไซส์	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0226 สอกกีส์นาม	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0227 ยกน้ำหนัก	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0228 เปตอง	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0229 ยิมนาสติกลีลาใหม่	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0230 ซอฟท์บอล	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0231 ยูโด	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 0232 จักรยาน	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

หมายเหตุ

1. ในกรณีที่เลือกเรียนรายวิชาเสรี เข้ากับกิจกรรมที่กำลังเรียนหรือเรียนแล้วในวิชาบังคับ เลือก ให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกัน หรือจัดการเรียน การสอนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นแล้วแต่กรณี

2. รายวิชาเลือกเสรีพลศึกษาสามารถเลือกเรียนซ้ำได้ แต่ต้องจัดการเรียนการสอนให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

3. ผู้เรียนที่มีปัญหาทางร่างกายหรือสุขภาพ ให้โรงเรียนและครูพลศึกษา ปรีกษาแพทย์ แล้วพิจารณาจัดกิจกรรมพลศึกษาให้เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535) สำหรับรายละเอียดวิชาบังคับแก่นมีดังต่อไปนี้

พ 401 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับสุขภาพผู้บริโภค ในเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภค สิทธิผู้บริโภค และการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ การสุขาภิบาลอาหาร การรักษาสังแวดล้อมในชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ และการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ฝึกการปฐมพยาบาลผู้ได้รับสารพิษ และการห้ามเลือด

เพื่อให้มีความเข้าใจในแนวปฏิบัติ เห็นความสำคัญ รับผิดชอบ และการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในการรักษาสุขภาพของตนเองและส่วนรวม

พ 402 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ กับพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่น การเจริญเติบโตและพัฒนาการทางเพศ การป้องกันและการแก้ปัญหาความขัดแย้งทางอารมณ์ และปัญหาทางเพศ สาเหตุ โทษ และการป้องกันสิ่งเสพติด และโรคไม่ติดต่อ เพื่อให้มีความเข้าใจและเห็นแนวทางในการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงตามวัย และมีความพร้อมในการแนะนำ และช่วยเหลือผู้อื่น

พ 503 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพ และสวัสดิภาพในการประกอบอาชีพ การคุ้มครองความปลอดภัยของคนงาน

วิเคราะห์ และเสนอแนวทางการป้องกันและควบคุมโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในท้องถิ่น

ฝึกการปฐมพยาบาลผู้ที่ช็อคเคลื่อน การเข้าเฟือกชั่วคราว และการใช้ผ้าสามเหลี่ยม

เพื่อให้มีความเข้าใจ เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วม และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในการป้องกันโรค และอุบัติเหตุ

พ 504 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิต กับสภาพแวดล้อม สภาพผิดปกติทางด้านจิตใจและอารมณ์ แนวทางการป้องกันและแก้ไข โดยเน้นการใช้หลักธรรมทางศาสนา และการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมความเชื่อที่ถูกต้องทางด้านสุขภาพและสวัสดิภาพ

ศึกษาโทษของสิ่งเสพติดร้ายแรง การป้องกันและรักษา

ฝึกการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ส่งเสริมสุขภาพจิต

เพื่อให้มีความเข้าใจสภาพจิตใจของตนเองและผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ หลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดให้โทษ เลือกแนวปฏิบัติอย่างมีเหตุผล และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพจิตของสังคม

พ 605 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาประเภทและการเลือกกิจกรรมนันทนาการ ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักของร่างกาย กับสุขภาพ โรคทางพันธุกรรม โรคที่เกิดจากความเสื่อมของอวัยวะ การใช้ยาแผนปัจจุบัน อุบัติภัยจากการจราจร และกัมมันตภาพรังสี

ฝึกการพยาบาลผู้ป่วยในบ้าน

เพื่อให้มีความเข้าใจ เห็นความสำคัญและปฏิบัติตนในการป้องกัน ดูแลรักษา และฟื้นฟูสุขภาพ และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพและสวัสดิภาพของส่วนรวม

พ 606 สุขศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาแนวทางการดำเนินชีวิตในเรื่อง การวางตัวต่อเพศตรงข้าม การเลือกคู่ครอง การปรับตัวในชีวิตสมรส การวางแผนการแก้ปัญหาชีวิตครอบครัว

ศึกษาบทบาทขององค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์และสาธารณสุข ความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข

ศึกษาปัญหาประชากรที่มีผลกระทบต่อสาธารณสุข

เพื่อให้มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการวางแผนในการดำเนินชีวิต และวางแผนแนวทางในการดำเนินชีวิต ได้อย่างเหมาะสม

สำหรับรายละเอียดของวิชาบังคับเลือก มีดังต่อไปนี้

พ 021 พลศึกษา 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

พ 022 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 023 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 024 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 025 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
พ 026 พลศึกษา	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาหลักการเกี่ยวกับกิจกรรมพลศึกษาและกีฬา และฝึกทักษะการบริหารร่างกาย การเคลื่อนไหวพื้นฐาน และการเล่นกีฬาตามลำดับขั้นตอน โดยเน้นพัฒนาการตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เพื่อให้มีความเข้าใจแนวทาง และมีการเสริมสร้างสมรรถภาพของตนเอง มีคุณธรรมและเห็นคุณค่าของกิจกรรมพลศึกษาและกีฬา และนำไปประยุกต์ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม

หมายเหตุ

ในการจัดกิจกรรมพลศึกษาตามคำอธิบายรายวิชาข้างต้น ให้เลือกกิจกรรมดังต่อไปนี้

กิจกรรมกีฬาบุคคลหรือคู่	กิจกรรมกีฬาทีม กิจกรรมกีฬาหรือกิจกรรมพลศึกษาอื่น ๆ	
ยิมนาสติก	บาสเกตบอล	ศิลปะมวยไทย
(ประกอบอุปกรณ์)	วอลเลย์บอล	ศิลปะมวยสากล
กรีฑา	ฟุตบอล	ศิลปะป้องกันตัว
แบดมินตัน	ตะกร้อ	กิจกรรมเข้าจังหวะ
เทนนิส	เซปักตะกร้อ	
เทเบิลเทนนิส	รักบี้ฟุตบอล	
ว่ายน้ำ		

ทั้งนี้ภายใน 6 ภาคเรียน จะต้องเลือกกิจกรรมกีฬาบุคคล หรือคู่ 1 กิจกรรม กิจกรรมกีฬาทีม 1 กิจกรรม โดยให้ใช้เวลาเรียนกิจกรรมละ 1 ภาคเรียน ส่วนอีก 4 ภาคเรียนที่เหลือนั้น ในแต่ละภาคเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมพลศึกษากิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมก็ได้ และอาจเลือกกิจกรรมซ้ำกับที่เคยเรียนมาแล้วก็ได้ สำหรับในกรณีที่เลือกซ้ำ จะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับที่สูงขึ้น

สำหรับรายละเอียดวิชาเลือกเสริมดังต่อไปนี้

พ 011 โรคติดต่อที่สำคัญ	1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
ในสถานการณ์ปัจจุบัน	

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาโรคที่เกิดจากการติดเชื้อซึ่งเป็นปัญหาร้ายแรงในปัจจุบัน ในเรื่องความร้ายแรงของปัญหา สาเหตุการเกิดโรค อาการและอาการแสดง การป้องกันและการควบคุมการแพร่กระจาย เพื่อให้มีความเข้าใจและตระหนักในอันตรายของโรคติดต่อร้ายแรง ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสมในการป้องกันตนเอง และมีส่วนร่วมในการป้องกันการแพร่กระจายของโรค

พ 012 ปัญหาสุขภาพที่สำคัญที่เกิด 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้
จากสิ่งแวดล้อมและการ
ประกอบอาชีพในปัจจุบัน

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาโรคและอันตรายที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม และการประกอบอาชีพในเรื่องปัญหาและสาเหตุของการเกิดโรคและอันตราย อาการ และอาการแสดงของโรค การป้องกันและการควบคุม เพื่อให้มีความเข้าใจ เห็นแนวทางและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในการป้องกันตนเอง และผู้อื่น ให้ปลอดภัยจากโรคและอันตราย และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อม

พ 027 - พ 0232 รายวิชาละ 1 คาบ/สัปดาห์/ภาค 0.5 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกทักษะการเล่นกิจกรรมพลศึกษา และกีฬาเฉพาะอย่างตามความถนัดความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้มีความสามารถในการเล่นกิจกรรมพลศึกษา และกีฬาเฉพาะอย่าง เสริมสร้างความสามารถทางกีฬาให้แก่ตนเอง มีคุณธรรม เห็นคุณค่า มีแนวทาง และมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความก้าวหน้าทางกิจกรรมพลศึกษาและกีฬาให้แก่ส่วนรวม

5. การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่งและเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีความชำนาญในการใช้หลักสูตร มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ดังนี้

สมิทร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประเภท

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หลักสูตรในระดับชาติจะกำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาที่จะสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนและการประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ ครูยังไม่

สามารถนำหลักสูตรไปสอนได้ ต้องตีความหมายและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรซึ่งจะออกมาในรูปของวัสดุประกอบหลักสูตรที่เรียกว่า ประมวลการสอน โครงการสอน หรือแผนการสอน เพื่อขยายความหลักสูตรให้กระจ่างมากขึ้น และเมื่อครูจะลงมือทำการสอนจริงอาจต้องทำบันทึกการสอน เพื่อให้เห็นแนวทางในการสอนชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การจัดปัจจัยสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลได้ตามความมุ่งหมายนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรทุกวิชา และทุกระดับชั้น เพื่อประกอบการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้กลมกลืนกันอย่างสมดุลย์ และเอื้ออำนวยให้ครูและนักเรียนสามารถสอนและเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารจะต้องสำรวจปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน การกำหนดครูเข้าสอน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะอำนวยต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้รวมไปถึงความคล่องตัวในการบริหารงาน การเตรียมและจัดสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

3. การสอนของครู หัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การสอน และบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด คือ ครู ครูควรเอาใจใส่ต่อการสอน สอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ถึงสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร

สันต์ ธรรมบำรุง(2527) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตร ที่เป็นรูปเล่มเหล่านั้นไปปฏิบัติให้บังเกิดผล และรวมถึงการบริหารงานทางด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยให้ครูและนักเรียนสามารถสอน และเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

บุญมี เณรยอด (2528) ได้เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรไว้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษา จะประกอบด้วย

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือ การจำแนกหลักสูตรเป็นรายละเอียดต่าง ๆ ก่อนจะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรให้ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรได้เข้าใจให้ตรงกัน และไปในทิศทางเดียวกัน อาจประกอบด้วยกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การจัดทำเอกสารหลักสูตรชนิดต่าง ๆ ได้แก่ แผนการสอน คู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร เป็นต้น

2. การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ได้แก่ วัสดุหลักสูตรและวัสดุการเรียนการสอน อุปกรณ์ต่าง ๆ ครุภัณฑ์ ตลอดจนอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ซึ่งนอกจากจะจัดให้มีแล้วยังครอบคลุมถึงการรักษาสภาพให้พร้อมที่จะใช้ประโยชน์ได้ด้วยความปลอดภัย ความสะดวกในการใช้ และการใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า

3. การสอนของครู เกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอนของครู สมรรถภาพเกี่ยวกับความรู้ในเนื้อหา สมรรถภาพในการถ่ายทอดและสมรรถภาพในการบริหารการสอน การสอนนั้นจำเป็นอย่างไรที่ผู้สอนต้องรู้อะไร และรอบรู้ในเนื้อหาที่ตนเองสอน ส่วนสมรรถภาพในการถ่ายทอดนั้น หมายถึงถึงวิถีทาง หรือวิธีการที่ผู้สอนใช้ในการกำหนดเนื้อหาไปสู่ผู้เรียนสมรรถภาพเกี่ยวกับการบริหารการสอนคือ ในการสอนของครูผู้สอนแต่ละรายวิชาว่า ได้มีการวางแผนและเตรียมการไว้อย่างไรบ้าง การบริหารการสอนจึงครอบคลุมกิจกรรมหลัก 4 อย่าง คือ การเตรียมการสอน การสอน การวัดผลการสอนและการสอนซ่อมเสริม สำหรับการปฏิบัติงานของครูหรือผู้สอน เป็นการนำเอาสิ่งที่เตรียมการไว้ หรือมีอยู่ในตัวผู้สอนออกมาสู่การปฏิบัติให้ผลสัมฤทธิ์ผล

สังค อุทรานันท์ (2528) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนการนำเอาหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ หรือไปสู่การเรียนการสอนภายในโรงเรียน การนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งยังมีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยกิจกรรมและกระบวนการต่าง ๆ หลายประเภท เช่น

1. การจัดทำเอกสารและคู่มือการใช้หลักสูตร
2. การเตรียมบุคลากรการบริหารและบริการหลักสูตร
3. การดำเนินการสอนตามหลักสูตร
4. การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นต้น

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2529) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ ควรมีการกำหนดขอบข่ายที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การใช้วิธีสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร หรือวิธีการสอนของครู
3. การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมาย ซึ่งหมายถึง การจัดการ บุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ เอกสาร ฯลฯ

จากแนวความคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งหมดจะเห็นว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้นั้น ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ตามแต่ทัศนะของนักการศึกษาแต่ละท่านที่จะเน้นความสำคัญแยกย่อยแตกต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาแล้ว จะพบว่า การนำหลักสูตรไปใช้จะประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน
2. การจัดปัจจัยสภาพแวดล้อม และอุปกรณ์
3. การจัดการเรียนการสอน

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การตีความหมายและการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ซึ่งผู้นำหลักสูตรไปใช้จะต้องนำเอาความมุ่งหมายของหลักสูตรไปตีความหมายให้ออกมาในรูปของเอกสารหลักสูตรที่เราเรียกว่า ประมวลการสอน และ โครงการสอน ซึ่งจะช่วยขยายความของหลักสูตรให้กระจ่างมากขึ้น และเมื่อครูจะลงมือทำการสอนจริงจะต้องทำบันทึกการสอนอีกด้วย เพื่อให้เห็นแนวทางในการสอนออกมาเป็นรายชั่วโมง (สุมิตร คุณากร, 2523)

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2533) ได้เสนอแนะวิธีการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์หลักการ จุดหมาย และแนวดำเนินการของหลักสูตร ซึ่งเปรียบเสมือนจุดประสงค์ หรือเป้าหมายสูงสุดที่หลักสูตรต้องการให้เกิดการพัฒนากับผู้เรียน
2. ศึกษาวิเคราะห์จุดประสงค์ของวิชา ซึ่งเปรียบเสมือนจุดประสงค์ทั่วไป ที่ได้กำหนดพฤติกรรมกว้าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน
3. ศึกษาวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชา ซึ่งเปรียบเสมือนจุดประสงค์เฉพาะที่หลักสูตรได้กำหนดขึ้น เพื่อสำหรับการนำไปใช้กำหนดเป็นจุดประสงค์ของการเรียนรู้ต่อไป ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม เนื้อหา และจุดประสงค์หรือจุดเน้น ของรายวิชาที่ต้องการ ให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในวิชานั้น ๆ

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนจึงรวมไปถึง การวางแผนการสอน การทำกำหนดการสอน บันทึกการสอน และการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

วางแผนเพื่อการใช้หลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) กล่าวถึง การวางแผนงานเพื่อการใช้หลักสูตรนั้นครูหรือผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนครั้งนี้เป้าหมายแท้จริงคืออะไร และสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน และชุมชนเพียงไร การนำหลักสูตรมาปรับใช้นั้นทางโรงเรียนมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร วัสดุประกอบหลักสูตรและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จะจัดหาได้อย่างไรและโดยวิธีใด งบประมาณ อาคาร สถานที่เพียงพอหรือไม่ การเตรียมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรจัดทำโดยวิธีใด จึงจะให้เข้าใจหลักสูตรอย่างแท้จริง การนำหลักสูตรไปใช้แม้ว่าตัวหลักสูตรจะพัฒนาขึ้นมาดีเลิศเพียงใด ถ้าการใช้หลักสูตรขาดความเข้าใจและความไม่พร้อม การพัฒนาหลักสูตรไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ว่าจะประสบความสำเร็จได้ยาก

การวางแผนการสอน

การวางแผนการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการสอนครั้งนี้มีเป้าหมายของหลักสูตรที่แท้จริงเป็นอย่างไร สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเพียงใด การนำหลักสูตรมาใช้ในชั้นทางโรงเรียนมีการวางแผนอย่างไร ทั้งในด้านตัวครู วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ตลอดจนแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งในการใช้หลักสูตร เพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ชัยยงศ์ พรหมวงศ์ (2523) ได้กล่าวว่า การวางแผนการสอน เป็นส่วนหนึ่งของระบบการสอนที่เป็นการเตรียมการล่วงหน้าก่อนสอน โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้จากการดำเนินงานตามระบบการสอน ซึ่งข้อมูลที่ต้องใช้ในการวางแผนการสอนมี 8 ประการ ดังนี้คือ

1. สภาพปัญหาและทรัพยากร เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนการสอนที่ครูรวบรวมได้จากการสำรวจปัญหา และตรวจสอบทรัพยากรในแง่กำลังคน งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ ข้อมูลส่วนนี้จะทำให้ผู้วางแผนกำหนดรูปแบบการสอน กิจกรรมการเรียน และสื่อการสอนได้ชัดเจนขึ้น
2. การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นข้อมูลที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อกำหนดเรื่องที่จะสอนโดยกำหนดเป็นระดับหน่วยใหญ่ที่อาจต้องสอนหลายครั้ง และระดับบทเรียนที่เป็นเนื้อหาของการสอน 1 ครั้ง สำหรับเนื้อหาในระดับบทเรียนก็ต้องวิเคราะห์ออกเป็นหัวเรื่อง และหัวข้อย่อยเช่นเดียวกัน
3. การวิเคราะห์ผู้เรียน เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอายุ ระดับความพร้อม และความรู้เดิมของผู้เรียน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่มีความจำเป็นสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผู้เรียนในระดับต่าง ๆ
4. มโนคติ หรือความคิดรวบยอด เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ "สาระ" หรือ "แก่นของเนื้อหา" ที่ต้องการให้นักเรียนได้รับ ครูต้องกำหนดให้เด่นชัดก่อนว่าต้องการให้นักเรียนได้รับ "มโนคติ" หรือ "ความคิดรวบยอด" ที่เป็นแก่นสารของเนื้อหาอะไรบ้าง
5. วัตถุประสงค์ นั้นเป็นเป้าหมายแห่งความสำเร็จ ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในตัวผู้เรียนที่ครูกำหนดไว้ การกำหนดวัตถุประสงค์ต้องมีวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะ สำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะก็นิยมกำหนดไว้ในรูปวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
6. กิจกรรมการเรียน เป็นข้อมูลที่ครูต้องคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าว่าจะให้นักเรียนได้ประกอบกิจกรรมการเรียนอะไรบ้าง โดยคำนึงถึงกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยและกิจกรรมการเรียนเป็นหลัก
7. สื่อการสอน เป็นข้อมูลที่ครูต้องคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าเช่นเดียวกัน โดยพิจารณา

กิจกรรมการเรียนรู้เป็นหลัก

8. การประเมิน เป็นข้อมูลที่ครูต้องคาดการณ์ไว้ว่า จะตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร ทั้งในส่วนที่เห็นพฤติกรรมเดิม (ความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว) พฤติกรรมต่อเนื่อง (พฤติกรรมย่อยที่ครูต้องให้นักเรียนเรียนรู้ไปทีละน้อย) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (พฤติกรรมที่เป็นผลลัพธ์ ซึ่งครูคาดหมายไว้)

เมื่อได้ข้อมูลครบทั้ง 8 ประการแล้ว ครูก็สามารถวางแผนการสอนได้ การวางแผนการสอนทำได้ 2 แนว คือ แนวแรกเป็นการวางแผนระยะยาว หมายถึง การวางแผนการสอนที่ยืดหยุ่นการสอน ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาสาระค่อนข้างกว้าง ต้องใช้เวลาในการสอนเป็นสัปดาห์หรือเป็นเดือน แนวที่สองเป็นการวางแผนระยะสั้น หมายถึง การวางแผนการสอนที่มุ่งใช้ให้เสร็จสิ้นเป็นครั้ง ๆ ไป

กำหนดการสอน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525) ได้กล่าวว่า ลักษณะของกำหนดการสอนอาจทำได้ 2 ลักษณะ คือ

1. กำหนดการสอนรายสัปดาห์ หมายถึง การตัดแบ่งเนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์ สัดส่วนที่แบ่งไว้เป็นรายสัปดาห์
2. กำหนดการสอนรายวัน หมายถึง การตัดแบ่งเนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์ตามสัดส่วนที่แบ่งไว้เป็นรายวันว่า วันหนึ่ง ๆ จะสอนเรื่องอะไรบ้าง จะสอนเรื่องไหนอย่างละกี่คาบ

บำรุง กัลลเจริญ (2527) กล่าวว่า กำหนดการสอน คือ เอกสารที่กำหนดเนื้อหาสาระของแผนการสอน และคู่มือครูที่จะสอนตลอดปีว่าจะสอนเรื่องใด ตอนใด กิจกรรมใด ต้องสอนก่อนหลัง ใช้เวลาแต่ละเรื่องมากน้อยเพียงใด กำหนดการสอนจะช่วยให้สอนได้ครบถ้วนตามหลักสูตร

เพราะฉะนั้น กำหนดการสอนจึงช่วยให้ครูทราบว่า จะต้องสอนเนื้อหากิจกรรมใดมากน้อยเพียงใด และให้ครบถ้วนตามหลักสูตร

ในการจัดทำกำหนดการสอนนี้ กรมวิชาการได้เสนอแนวปฏิบัติที่ว่า ครูผู้สอนควรจะได้จัดทำกำหนดการสอนและตารางสอนเอง โดยอาจรวมกลุ่มกันจัดทำในระดับโรงเรียนที่มีชั้นเรียนนั้น ๆ หลายห้องเรียน หรือจัดทำในระดับกลุ่มโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน ถ้าจำเป็น

จริง ๆ จะทำในระดับอำเภอก็ได้ แต่ควรให้ผู้สอนชั้นนั้น ๆ เป็นผู้ทำ ทั้งนี้เพราะผู้สอนย่อมเข้าใจเนื้อหาสาระ กิจกรรมต่าง ๆ ในแผนการสอนได้ดีกว่า และสามารถพิจารณาจัดแบ่งเนื้อหากิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงเวลาแต่ละวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

จากแนวคิดที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การจัดทำกำหนดการสอน คือ เอกสารที่กำหนดเนื้อหาสาระของแผนการสอน และคู่มือที่จะสอน ตลอดปีว่าจะสอนเรื่องใดตอนใดกิจกรรมใดต้องสอนก่อนหลัง ใช้เวลาแต่ละเรื่องมากน้อยเพียงใด โดยแบ่งออกเป็นกำหนดการสอนรายสัปดาห์ และกำหนดการสอนรายวัน

แผนการสอน

แผนการสอนนับเป็นเอกสารหลักสูตรที่สำคัญที่สุด สำหรับครูที่จะใช้ในการสอนเพื่อให้บรรลุตามหลักสูตร เพราะแผนการสอนจะบอกสิ่งที่จะต้องสอน ระยะเวลาการสอนและกำหนดเวลาในการสอนไว้ครบถ้วน ในการจัดทำแผนการสอนนั้น จะต้องนำเอาหลักสูตรมาขยายให้มีรายละเอียดมากขึ้น และแบ่งเป็นตอน ๆ หรือเป็นเรื่อง ๆ เพื่อทำเป็นแผนการสอนแต่ละเรื่องไป การจัดทำแผนการสอนนั้นทางกรมวิชาการได้ให้ผู้ชำนาญในด้านการสอน และมีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชา เช่น ครู ศึกษานิเทศก์ มาช่วยกันจัดทำเป็นแผนการสอนแกนกลางขึ้น จากแผนการสอนแกนกลางนี้ เขตการศึกษาต่าง ๆ 12 เขต จะนำไปปรับเพิ่ม ลด ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นโดยใช้บุคลากรในท้องถิ่นนั้น ๆ ช่วยกันจัดทำซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่น แผนการสอนนี้ได้ เพิ่ม ลด จนเหมาะสมกับท้องถิ่นแล้ว จึงจะเป็นแผนการสอนที่ครูในท้องถิ่นนั้น ๆ ใช้จริง ๆ

อาคม จันทรสุนทร (2520) ได้กล่าวถึง ลักษณะของแผนการสอนนั้น ควรมีรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. เลขที่ของแผนการสอน เป็นลำดับที่ของแผนการสอนในวิชานั้น ๆ
2. ชื่อแผนการสอน เป็นชื่อหัวข้อเรื่องที่จะสอน
3. คาบเวลาที่ใช้สอน เป็นการกำหนดว่าใช้เวลาในการสอนกี่คาบ (1 คาบต่อ 20 นาที)
4. ความคิดรวบยอด เป็นหลักหรือจุดสำคัญของเรื่องที่จะสอน
5. จุดประสงค์ ส่วนใหญ่เป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนเรื่องนั้น ๆ
6. เนื้อหา เป็นรายละเอียดของเนื้อเรื่องที่จะสอน
7. กิจกรรมการเรียน เป็นการบอกแนวทางการกระทำของนักเรียนว่า นักเรียนจะทำอะไรบ้างในการเรียนเรื่องนั้น ๆ
8. การประเมินผล เป็นการประเมินผลการเรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

พันทิพา อุทัยสุข (2524) ได้แบ่งระดับของแผนการสอนไว้ดังนี้

1. แผนการสอนระยะยาว ครูจะศึกษาเนื้อหาวิชาในหลักสูตร คู่มือครูและคู่มือการสอน และจะแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยการสอน จัดลำดับตามความเหมาะสมกับผู้เรียน และระยะเวลา
2. แผนการสอนระดับหน่วย เมื่อแบ่งหน่วยการสอนแล้ว จะกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร วางแผนจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์และลักษณะของผู้เรียน กำหนดสื่อการสอนวิธีการประเมินผลและเครื่องมือ
3. แผนการสอนระดับบทเรียน ก่อนสอนแต่ละบทเรียนที่อยู่ในแต่ละหน่วยการสอน ครูจะต้องเขียนแผนการสอนให้ชัดเจน เพื่อเตรียมกิจกรรมและสื่อการสอนได้เหมาะสมกับบทเรียน

คู่มือครู

คู่มือครู หรือเอกสารประกอบแผนการสอน เป็นเอกสารที่ให้รายละเอียดมากขึ้น เพื่อจะช่วยให้ครูใช้แผนการสอนได้สะดวก ซึ่งมักจะเป็นคู่มือเฉพาะวิชา หรือกลุ่มวิชาในวิชาหนึ่ง

คู่มือครูมี 3 แบบ คือ

1. คู่มือครุรายวิชา เป็นการเสนอแนะวิธีการสอนต่าง ๆ เป็นรายวิชาและระดับชั้นอย่างกว้าง ๆ
2. คู่มือครูสอนรายวิชาและรายชั้น เป็นการเสนอแนะรายละเอียดมากกว่าประมวลการสอน และเสนอแนะการสอนเป็นรายบทเรียนไว้โดยเฉพาะ
3. คู่มือครูสอนรายชั้นเรียน ยังจัดทำเป็นส่วนน้อย จัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก แก่ครูผู้สอนรายชั้นเรียน มีครบทุกหมวดวิชา เสนอแนะการสอนไว้อย่างกว้าง ๆ หลายวิธีการ แยกกิจกรรมรายวิชาไว้เป็นตอน ๆ หรือใช้วิธีเสนอแนะวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนวิชา แล้วนำไปบูรณาการโดยสัมพันธ์กัน วางแผนการสอนกว้าง ๆ เป็นรายเดือน รายสัปดาห์ ทั้งนี้ครูผู้สอนจะมองเห็นขอบเขตจุดประสงค์แห่งการสอน เลือกกิจกรรมและวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสม

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) กล่าวถึง องค์ประกอบของการจัดทำคู่มือครู มีดังนี้

1. จุดประสงค์ของวิชาและผลที่คาดว่าจะได้รับ
2. ขอบข่ายและธรรมชาติของเรื่องที่จะสอน
3. ข้อเสนอแนะกว้าง ๆ เฉพาะเรื่อง เครื่องช่วยสอน กิจกรรม วิธีสอน การประเมินผลแต่ละบทเรียน ฯลฯ
4. ภาคผนวก เช่น กิจกรรมที่เสนอแนะไว้แสดงรายละเอียด แผนผัง แผนภูมิที่จะปฏิบัติตามได้

5. หนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบที่จะใช้ประกอบการเรียน

บันทึกการสอน

สุวัฒน์ พุทรเมธา (2523) การทำบันทึกการสอน นับว่าเป็นขั้นสำคัญที่สุดของการวางแผน เพื่อปฏิบัติการสอนของครู เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการที่จะก่อให้เกิดผลแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์

บำรุง กลัดเจริญ (2527) ได้กล่าวว่า การทำบันทึกลงในกำหนดการสอน เหมาะสำหรับครูที่มีประสบการณ์ ส่วนครูใหม่ที่ยังไม่มีประสบการณ์การเตรียมการสอนระยะสั้นด้วยวิธีการทำบันทึกการสอนอย่างละเอียด เพื่อที่ครูจะได้มีความพร้อมในการสอน เกิดความรู้ที่มั่นใจ เชื่อมมั่นในตัวเอง และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างดี การทำบันทึกการสอนมีองค์ประกอบรูปแบบและขั้นตอนในการทำดังต่อไปนี้

องค์ประกอบของบันทึกการสอนมี 8 ประการ

1. วิชา หัวเรื่อง เวลาเรียน และระดับชั้น เป็นส่วนที่บอกว่าแผนการสอนนี้เป็นของวิชาอะไร เรื่องอะไร ใช้เวลาเรียนเท่าไร ใช้สำหรับสอนชั้นไหน
2. เนื้อหา เป็นเนื้อเรื่องที่ต้องการจะให้เด็กเกิดการเรียนรู้
3. ความคิดรวบยอด/หลักการ เป็นสาระหรือจุดสำคัญของเรื่องที่สอน
4. จุดประสงค์การเรียน เป็นสิ่งที่เราคาดหวังว่าจะให้เกิดผลในแง่ของพฤติกรรมจะเขียนมาในรูปของความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถ และเจตคติ หรือไม่แยกประเภทก็ได้
5. วิธีสอน และกิจกรรม
วิธีสอน หมายถึง วิธีการหรือการกระทำที่ผู้สอนมุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ครูต้องการ หรืออาจพูดได้ว่า วิธีสอนนี้พุ่งถึงในด้านกิจกรรมของครู
กิจกรรม หมายถึง สิ่งที่ผู้สอนให้นักเรียนกระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในส่วนของนักเรียน
ในวิธีสอน และกิจกรรม อาจแบ่งเป็น 3 ตอน คือ
  - ก. การนำเข้าสู่บทเรียน
  - ข. การดำเนินการสอน
  - ค. การสรุปบทเรียน
6. สื่อการสอน และบรรณานุกรม หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอนที่ช่วยให้การดำเนินการสอนเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว และได้ผลดี ทำให้นักเรียนสามารถสร้างความคิดรวบยอดในการเรียนได้

บรรณานุกรม คือ ตำราแบบเรียนที่บังคับใช้ในโรงเรียน และที่อยู่นอกเหนือจากตำราที่บังคับใช้ เป็นหนังสือที่นำมาใช้อ้างอิงประกอบการสอน

7. การวัดและการประเมินผล หมายถึง วิธีการและเครื่องมือ ตลอดจนเกณฑ์ที่จะต้องยึดในการประเมินผลของบทเรียนนั้น ๆ

8. หมายเหตุ สำหรับบันทึกความสำเร็จหรือ ความล้มเหลวในการสอน หลังจากที่ได้อสอนไปจริง ๆ แล้ว เช่น

8.1 ผลการสอนเป็นอย่างไร นักเรียนเข้าใจหรือสนใจหรือไม่ ในการประเมินเราได้ผลผลิตห่างจากเกณฑ์เฉลี่ยไหม ถ้าได้ห่างควรจะสอนใหม่หรือไม่อย่างไร

8.2 มีอุปสรรคหรือเหตุการณ์กะทันหันอะไรเกิดขึ้น ทำให้สอนไม่ได้ตามที่เตรียมไว้มีอะไรบ้าง และจะนำหัวข้อนี้ไปสอนเมื่อไร

การทำบันทึกการสอนนั้น จะจัดทำในระดับชั้นเรียน เป็นหน้าที่โดยตรงของครูผู้สอน ในการทำบันทึกการสอนนั้น อรุณวรรณ เกตุอร่าม (2526) ได้กล่าวว่า เอกสารประกอบหลักสูตรมีมากมาย สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ครูมากที่สุด ในการเตรียมการสอน คือ แผนการสอนย่อย หรือ บันทึกการสอน แม้ว่าครูจะมีคู่มือครู หรือแผนการสอนอยู่แล้วทุกชั้นทุกวิชาแล้วก็ตาม แต่ยังคงลำบากในการแปลงไปสู่การสอน เพราะขอบข่ายยังกว้างอยู่ เนื่องจากในแต่ละบท หรือแต่ละหน่วยในแผนการสอน หรือคู่มือ นั้น ใช้เวลาในการสอนมากอาจเป็น 10 คาบ 15 คาบ หรือมากกว่านั้น ถ้าครูไม่มีแผนการสอนย่อยหรือบันทึกการสอนให้มีลักษณะแคบเข้าโดยกำหนดเวลาตามที่ครูต้องการ ครูก็จะไม่ทราบว่าการสอนแต่ละครั้งจะสอนมากน้อยแค่ไหน วิธีการสอนอย่างไร และใช้เวลาเท่าไร ดังนั้นครูจึงควรต้องทำบันทึกการสอน นอกจากแนวคิดดังกล่าวแล้วยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ในด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดทำกำหนดการสอน บันทึกการสอน และเอกสารประกอบหลักสูตร ในด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดทำกำหนดการสอน บันทึกการสอน และเอกสารประกอบหลักสูตร พบว่า ด้านการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนเพื่อการสอน ด้วยวิธีให้ครูมีส่วนร่วมจัดทำ กำหนดการสอน มีการจัดทำแผนการสอนย่อย หรือบันทึกการสอนด้วยวิธีให้ครูแต่ละคนจัดทำ ก่อน 1 สัปดาห์ (นิคยา เจริญผลฐิติ, 2531) นอกจากนี้ก็มีงานวิจัยของ วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล (2529) พบว่า ในด้านการจัดทำกำหนดการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการทำกำหนดการสอน โดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำเอง

กล่าวโดยสรุปแล้ว บันทึกการสอน คือ เอกสารที่กำหนดเนื้อหาสาระในการสอนของครูในแต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ การทำบันทึกการสอนทำให้ครูเกิดความพร้อมที่จะสอน เกิดความมั่นใจในตนเอง และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีอันจะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้มากที่สุด

เอกสารประกอบหลักสูตร

เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่ออธิบายรายละเอียดของหลักสูตร ให้การใช้หลักสูตรบรรลุผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู ฯลฯ

สังัด อุทรานันท์ (2527) กล่าวว่า เอกสารประกอบหลักสูตรเป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตรเพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมาย ตัวอย่างของเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร หรือคู่มือหลักสูตร แผนการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ คู่มือประเมินผลการเรียน ฯลฯ เป็นต้น

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2522) ได้กล่าวถึง เอกสารประกอบหลักสูตรว่าเป็น วัสดุสิ่งพิมพ์ที่แนะนำการจัดกิจกรรม หรือใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งได้แก่ ประมวลการสอน แผนการสอน คู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร หนังสือเรียน ฯลฯ

การเลือกใช้ออกสารของหลักสูตรในแต่ละโรงเรียนนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวด ครูผู้สอน มีความจำเป็นต้องศึกษาให้มีความเข้าใจ เพื่อประโยชน์ต่อทิศทาง ในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากที่สุด

การจัดปัจจัยสภาพแวดล้อม และอุปกรณ์

สมิทร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลได้ตามความมุ่งหมายนั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนควรมีความรู้ความเข้าใจแตกฉานในหลักสูตรทุกวิชาและทุกระดับชั้น เพื่อที่จะประสานการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้กลมกลืนกันอย่างสมดุลง และเอื้ออำนวยให้ครูและนักเรียนสามารถสอน และเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารจะต้องสำรวจปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน การกำหนดครูเข้าสอน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะอำนวยประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ทั้งนี้รวมไปถึงความคล่องตัวในการบริหารงาน การเตรียมและจัดสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน

การเตรียมบุคลากร

การเตรียมบุคลากรเป็นงานที่สำคัญในการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรที่ประกาศใช้ใหม่ บุคลากรสำคัญที่จะต้องเตรียม ได้แก่ ครูผู้สอนและผู้บริหาร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) กล่าวว่า การเตรียมการจัดอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่นั้น ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ถ้าครูไม่ได้รับการอบรมนวัตกรรมเทคโนโลยี วิธีสอน กระบวนการใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ แม้จะเขียนเสนอแนะไว้ชัดเจนที่หลักสูตรคู่มือครู แต่การนำไปใช้อาจจะมีการสื่อสารได้ไม่เต็มที่ การใช้หลักสูตรจะดำเนินไปอย่างขาดประสิทธิภาพ การดำเนินการอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตรใหม่นั้น ควรจะจัดในรูปประชุมเชิงปฏิบัติการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2525) ได้กล่าวว่า การที่จะให้การเรียนการสอนบรรลุสู่เป้าหมาย โรงเรียนควรได้เตรียมครูก่อนเข้าชั้น ดังนี้

1. จัดประชุมชี้แจงหลักสูตร
2. จัดสัมมนาให้ความรู้ทางวิชาการ
3. จัดประชุมเชิงปฏิบัติ
4. จัดให้มีการสาธิตการสอน
5. จัดศึกษานอกสถานที่
6. รวบรวมอุปกรณ์ และแหล่งวิชาการ

สังัด อุทรานันท์(2527) กล่าวถึง การเตรียมบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตรใหม่อาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การประชุมชี้แจง การอบรม การประชุมสัมมนา การเผยแพร่ทางเอกสารและสื่อมวลชนชนิดต่าง ๆ

ธีรารัง บัวศรี (2531) กล่าวถึง การเตรียมครูหรือผู้สอนไว้ดังนี้ ครูหรือผู้สอนนับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญที่สุด ที่จะทำให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประสบผลสำเร็จ หรือล้มเหลว เพราะเป็นผู้นำเอาหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนกับผู้เรียนจริง ๆ ดังนั้นก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ผู้ที่รับผิดชอบจะต้องเตรียมครูให้พร้อมทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ทักษะในการใช้หลักสูตรและเจตคติที่พึงมีต่อหลักสูตร ตลอดจนโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตรสำหรับทักษะในการใช้หลักสูตร นอกจากนี้จะต้องมีทักษะเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ในการเรียนการสอนการปกครองชั้นเรียนและการประเมินผลการเรียนรู้แล้ว ยังต้องมีความเข้าใจในทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้วย ในขณะที่

เดียวกันจะต้องทำความเข้าใจให้ผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ผู้สอนมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

การเตรียมครูผู้สอนอาจทำได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่อง นโยบาย จุดมุ่งหมายของการศึกษา โครงสร้าง รูปแบบ และข้อกำหนดต่าง ๆ ของหลักสูตร การอบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจเฉพาะเรื่อง การประชุมปฏิบัติการ เพื่อฝึกทักษะที่จำเป็นเช่นการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ การสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล การเรียนรู้ เป็นต้น

กฤษณา วุฒิชะพงษ์ (2533) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดครูเข้าสอนเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดและดำเนินการเกี่ยวกับการสรรหา และกลวิธีการใช้บุคลากรได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์ก่อนจะจัดครูเข้าสอน ควรจะต้องมีการสำรวจความพร้อมของโรงเรียนและมีหลักการในการจัดครูเข้าสอน เนื่องจากส่งผลไปยังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างมากและโดยตรง

เอกสารประกอบการใช้หลักสูตร

เอกสารประกอบหลักสูตร เป็นเอกสารจัดทำขึ้นเพื่ออธิบายรายละเอียดของหลักสูตร ให้การใช้หลักสูตรบรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู ฯลฯ

วิชัย ราษฎร์ศิริ(2522) ได้กล่าวถึง เอกสารประกอบหลักสูตรว่าคือ วัสดุสิ่งพิมพ์ที่แนะนำการจัดกิจกรรม หรือใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตร ซึ่งได้แก่ ประมวลการสอน แผนการสอน คู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร หนังสือเรียน ฯลฯ

สังัด อุทรานันท์(2527) กล่าวว่า เอกสารประกอบหลักสูตรเป็นเอกสารที่อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายละเอียดต่าง ๆ ของหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลตามความมุ่งหมายตัวอย่างของเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ คู่มือเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร หรือคู่มือหลักสูตร แผนการสอนกลุ่มวิชาต่าง ๆ คู่มือการประเมินผลการเรียนรู้ ฯลฯ เป็นต้น

การจัดสื่อและวัสดุอุปกรณ์การสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอนของนักเรียนและครู เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องได้แจ่มแจ้งชัดเจนขึ้น ดังนั้น ครูทุก

คนจะต้องพยายามจัดหาหรือทำสื่อการเรียนต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้นักเรียนได้ใช้สังเกต และค้นคว้าคำตอบเพื่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียน เนื้อหาวิชานั้น ๆ รวมทั้งครูจะต้องรู้แหล่งที่จะชี้แนะให้นักเรียนสามารถไปค้นคว้าหาความรู้ได้ นอกเหนือไปจากที่ครูนำมาให้คู่อีกด้วย แทนที่ครูจะเป็นผู้สอนหรือบอกเล่าให้ฟังแต่ผู้เดียว (กรมวิชาการ, 2521)

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนว่า หมายถึง อุปกรณ์และวิธีการประกอบการสอน เพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายที่ผู้สอนประสงค์จะส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

ทัศนีย์ สุขเมธี(2527) ได้กล่าวถึง สื่อการเรียนการสอนว่าแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. ประเภทวัสดุ หรือเรียกว่า สื่อขนาดเล็ก ได้แก่ วัสดุที่นำเสนอความรู้ด้วยตัวของสื่อเอง ไม่ต้องอาศัยเครื่องมือ เช่น ป้ายนิเทศ บัตรคำ ของจำลอง สมุดภาพแผนที่อุปกรณ์กีฬา และยังรวมถึงวัสดุที่ต้องอาศัยเทคนิคประกอบ คือ อาศัยเครื่องมือกลไกอันเป็นตัวนำเสนอเรื่องราว หรือความรู้ต่าง ๆ เช่น การบันทึกเสียง แผ่นเสียง สไลด์ เทปบันทึกภาพ
2. ประเภทเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องเทปบันทึกเสียง
3. ประเภทเทคนิคหรือวิธีการ หรืออาจเรียกว่า การใช้กิจกรรมนั่นเอง กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนที่น่าสนใจ ได้แก่ การเล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ การสาธิต การศึกษา นอกสถานที่ การเล่าเรื่อง ฯลฯ

การจัดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ในการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนไว้บริหาร เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานหลักสูตรนำไปใช้ได้สะดวก ทันเวลา และคุ้มค่า การบริการวัสดุ และเอกสารประกอบหลักสูตรจะบรรลุเป้าหมายนั้นมีขั้นตอนดังนี้

1. ครูวิเคราะห์และตรวจสอบความต้องการวัสดุเอกสารประกอบหลักสูตรแล้วแจ้งให้โรงเรียนทราบ
2. โรงเรียนรวบรวมและวิเคราะห์ความต้องการของครู แยกประเภทเป็นสิ่งที่ต้องจัดหา และจัดซื้อ
3. โรงเรียนส่งข้อมูลดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่ให้บริการ ได้แก่ อำเภอจังหวัด สำหรับสิ่งที่ต้องการจัดซื้อโดยใช้งบประมาณ ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรม

กรรมการสอน ฯลฯ ที่เป็นท้องถิ่น ให้ส่งไปยังศูนย์วิชาการระดับโรงเรียน ศูนย์วิชาการจังหวัด และเขตการศึกษา

4. หน่วยงานที่ให้บริการตามข้อ 3 วิเคราะห์ข้อมูลแล้วดำเนินการผลิตหรือจัดทำตามความต้องการ แล้วนำไปบริการโรงเรียนหรือหน่วยปฏิบัติ

5. หน่วยงานตามข้อ 3 ได้แก่ เขตการศึกษา และจังหวัด ส่งข้อมูลไปยังกรมวิชาการ เพื่อขอรับบริการในเรื่องเอกสารหลักสูตร และขอความช่วยเหลือทางวิชาการ ในกรณีที่ไม่สามารถจัดบริการให้แก่หน่วยปฏิบัติได้

6. กรมวิชาการ วิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการช่วยเหลือตามบทบาทหน้าที่ (กรมวิชาการ, 2534)

การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน จึงเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอน เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีการสำรวจความต้องการของครู รวมทั้งประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยเหลือและจัดบริการด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการสอนแก่ครูได้อย่างเพียงพอเหมาะสม

การจัดอาคารสถานที่

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์ (2529) ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้มากน้อยเพียงใดนั้นจะต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ ประกอบอีกหลายด้าน เช่น อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เป็นต้นสิ่งเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาตามหลักสูตรมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะวิชาพลานามัยเป็นวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกประกอบการเรียนการสอนให้เพียงพอเหมาะสมและปลอดภัย

กรมพลศึกษา (2522) ได้ดำเนินการวิจัยและจัดสัมมนาทางวิชาการเพื่อหาเกณฑ์มาตรฐานในการกำหนดบุคลากร งบประมาณ และสถานที่ในการพัฒนาการพลศึกษาและกีฬา ของสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษาขึ้น ได้สรุปผลการวิจัยและสัมมนา ไว้ดังนี้

1. อาคาร

ให้มีอาคารพลศึกษา 1 โรง สระว่ายน้ำ 1 สระ และห้องสันทนาการกิจกรรมเข้าจังหวะตามขนาดของโรงเรียน ดังนี้

1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก (ไม่เกิน 12 ห้องเรียน) มีอย่างน้อย 1 ห้อง

- 1.2 โรงเรียนขนาดกลาง (ไม่เกิน 37 ห้องเรียน)มีอย่างน้อย 2 ห้อง
- 1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ (มากกว่า 37 ห้องเรียน)มีอย่างน้อย 2 ห้อง

2. สถานที่ กำหนดไว้ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ขนาดสถานที่ทางพลศึกษาและกีฬาระดับมัธยมศึกษา

สถานที่	โรงเรียน		
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
สนามกรีฑามาตรฐาน 400 เมตร ภายในบรรจุนามฟุตบอลมาตรฐาน	1 สนาม	1 สนาม	1 สนาม
สนามบาสเกตบอล	1 สนาม	2 สนาม	2 สนาม
สนามวอลเลย์บอล	1 สนาม	2 สนาม	2 สนาม
สนามตะกร้อ	1 สนาม	2 สนาม	2 สนาม
สนามเทนนิส	1 สนาม	2 สนาม	2 สนาม
สนามแฮนด์บอล	1 สนาม	2 สนาม	2 สนาม

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ประกาศนียบัตร สวรรณสุข (2524) กล่าวถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตร คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนร่วมกันจัดขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2525) ได้แนะแนวทางเพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ไม่ใช่ผู้สั่งการ และครูควรทำหน้าที่ประสานงาน รับผิดชอบในการจัดวางแผน รวมทั้งนโยบายต่าง ๆ
2. กิจกรรมที่จัดขึ้นต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ดำเนินการยึดเป็นหลักในการทำงาน และเป็นขอบเขตของการดำเนินงานต่าง ๆ
3. รูปแบบการจัดกิจกรรม มุ่งที่จะส่งเสริมพัฒนาตัวนักเรียนเป็นสำคัญ ฉะนั้นต้องคำนึงถึงความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของเด็กนักเรียน โดยให้นักเรียนร่วมกิจกรรมแต่ละประเภทด้วยความสมัครใจและได้ผลดี
4. การจัดกิจกรรม ควรมีความสำคัญเท่าเทียมกับการจัดการเรียนการสอนสถานศึกษา ควรพยายามจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน

การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

การนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตร เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรจะช่วยให้การนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ(2522) ได้เสนอแนะวิธีการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. การแนะนำที่ก่อให้เกิดการแก้ปัญหา การปรับปรุงงาน และการริเริ่มงานเช่น แนะนำเกี่ยวกับหลักการสอน หลักการวัดผล หลักการบริหาร ข้อคิดเห็นต่าง ๆ
  2. การประชุมชี้แจง เป็นการชี้แจงให้ข้อมูล เช่น ชี้แจงโครงสร้างของหลักสูตร ฯลฯ
  - การประชุมปฏิบัติการ เป็นการประชุมเพื่อให้ได้ทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งมักจะเป็นภาคปฏิบัติ เช่น การประชุมปฏิบัติการทำแผนการสอน การผลิตอุปกรณ์ ฯลฯ
  - . การประชุมสัมมนา เป็นการประชุมเพื่อเสริมสร้างความรู้ใหม่ ๆ
- ซึ่งมีวิธีการหลายอย่าง เช่น การบรรยาย อภิปราย ชักถาม การประชุมกลุ่มย่อย การสาธิต การศึกษา ดูงาน

สัจจ อูทรานันท์ (2523) กล่าวถึง การนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรว่าระหว่างการใช้หลักสูตรนั้น หน่วยงานส่วนกลางควรจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และการติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียนดำเนินการด้วยความถูกต้องหรือไม่ หากมีปัญหาก็จะได้หาทางแก้ไขให้ลุล่วงไป การนิเทศการใช้หลักสูตรหรือการนิเทศการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงหลักสำคัญของการนิเทศ คือ เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือไม่ใช้เป็นการตรวจสอบเพื่อจับผิดแต่ประการใด โดยลักษณะนี้ผู้นิเทศจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับผู้รับการนิเทศ กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้ดำเนินการตามแผนการบริหารงานจำเป็นต้องมีการนิเทศ และควบคุมการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2529) กล่าวถึง งานหลักที่สำคัญของการนิเทศการศึกษาว่ามี 10 ประการคือ

1. งานด้านพัฒนาหลักสูตร เช่น การวางโครงสร้างหลักสูตร โครงการสอน การกำหนดตัวผู้สอน
2. การจัดระบบการสอน เช่น การจัดกลุ่มนักเรียน จัดตารางสอน
3. การคัดเลือกบุคลากรผู้สอน
4. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

5. การจัดอุปกรณ์การสอน ตรวจสอบ คัดเลือกอุปกรณ์
6. การจัดอบรมครูประจำการ
7. จัดประชุมปฐมนิเทศสมาชิกใหม่
8. จัดบริการด้านอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายหลักของการสอน เช่น การวางนโยบายให้ครูเข้ามามีส่วนร่วม การสร้างบรรยากาศและความสัมพันธ์อันดีในการทำงาน
9. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
10. การประเมินผลการสอน

สุจริต เพียรชอบ (อ้างใน วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2529) ได้กล่าวถึง งานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนที่ครูใหญ่สามารถทำได้ มีดังนี้

1. การช่วยเหลือครูทางด้านวิชาการและด้านบริหาร เช่น การอบรมครู การสัมมนา การให้คำปรึกษา การสาธิตการสอน การจัดหนังสือ ปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัยการบริการ โสตทัศนูปกรณ์ การสนับสนุนให้ครูไปเรียนเพิ่มเติม เป็นต้น
2. การช่วยเหลือครูในปัญหาส่วนตัว มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ครูสามารถรับทุกข์ด้วยทั้งปัญหาส่วนตัวและปัญหาในการทำงาน
3. การสร้างขวัญของคณะครู เช่น จัดสภาพการทำงานให้ดี สะดวกสบาย ทำให้ครูเกิดความอบอุ่น การดำเนินงานเป็นแบบประชาธิปไตย มีความยุติธรรมต่อทุกคน
4. การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน เช่น จัดผู้รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนมีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ประเมินผลการเรียนการสอน เป็นต้น

การนิเทศและติดตามให้ความช่วยเหลือแนะนำ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการช่วยให้ครูได้ดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง และส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนของนักเรียนในที่สุด

การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

การประชาสัมพันธ์หลักสูตร หมายถึง การกิจที่คณะกรรมการบริหารหลักสูตรจะต้องวางแผนการดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อการสื่อสารสองทาง และเสริมสร้างให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตร ป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด ขจัดและลดสาเหตุแห่งการขัดแย้งต่าง ๆ รวมทั้งสนับสนุนนโยบายการดำเนินงานการใช้หลักสูตร (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2533)

ชำระ บัณฑิต (2532) ได้เสนอการประชาสัมพันธ์หลักสูตร อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น การออกเอกสารสิ่งพิมพ์ การใช้สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น นอกจากนี้การประชุมและการสัมมนาที่อาจนำมาใช้ในโอกาสอันควร การที่จะใช้วิธีการประชาสัมพันธ์อย่างไรแก่ผู้ใด และเป็นจำนวนกี่ครั้ง เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาเป็นราย ๆ ไป อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรให้ผู้เกี่ยวข้องทราบก็คือ สิ่งสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น คืออะไร จะมีประโยชน์แก่ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องอย่างไร และจะมีผลกระทบต่อบทบาทและหน้าที่ของเขาอย่างไร

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2533) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ควรจัดเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนการใช้หลักสูตร ระหว่างการใช้หลักสูตรและภายหลังการใช้หลักสูตร การวางแผนประชาสัมพันธ์หลักสูตร มีดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
3. การกำหนดหัวข้อเรื่อง
4. การกำหนดระยะเวลา
5. การกำหนดสื่อและเทคโนโลยี
6. การกำหนดงบประมาณ

จะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์หลักสูตรนั้นมีส่วนสำคัญทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เกิดความรู้ความเข้าใจ สาระความสำคัญ รายละเอียดส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตร สามารถป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด และขจัดลดสาเหตุของข้อขัดแย้งต่าง ๆ อันจะนำมาซึ่งการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นภารกิจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ในการที่จะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร ได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การจัดการเรียนการสอน

เป็นการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ทักษะและกระบวนการต่าง ๆ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต การจัดการเรียนการสอน จึงประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้คือ การสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การใช้สื่อและอุปกรณ์

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การสอน และบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด คือ ครู ครูควรเอาใจใส่ต่อการสอน สอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร เลือกวิธีสอนที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่จะชี้ถึงสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร

สุมน อมรวิวัฒน์ (2526) กล่าวว่า การสอน คือ สถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีสิ่งต่อไปนี้เกิดขึ้น

1. มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กันขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับสิ่งแวดล้อม
2. ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์นั้น ก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่
3. ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์ใหม่นั้นไปใช้ได้

จึงกล่าวได้ว่าการสอนของครู เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถ มีความคิด มีคุณธรรม และมีลักษณะนิสัยตามจุดหมายของหลักสูตร

องค์ประกอบการสอน

ภิญโญ สาธร (2523) กล่าวว่า องค์ประกอบของการสอนมี 3 ประการ คือ

1. วิธีสอน
2. เครื่องมือและสื่อการสอน
3. บุคลิกภาพและลักษณะเฉพาะของครู

สุมานัน รุ่งเรืองธรรม (2526) กล่าวว่า ครูพึงยึดถือสิ่งเหล่านี้ในการสอนคือ

1. จุดมุ่งหมายของการศึกษาและจุดมุ่งหมายของบทเรียน
2. ลักษณะของเนื้อหาวิชา
3. ลักษณะของผู้เรียน
4. ตัวครูเอง
5. สถานที่ บุคลากร และเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

จากแนวคิดดังกล่าว พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการสอนนั้นประกอบด้วย

1. การสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
2. เนื้อหาวิชา

3. การเรียนการสอน
4. การวัดและประเมินผล
5. การใช้สื่อและอุปกรณ์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522) ได้แบ่งกิจกรรมการเรียนการสอนวิธีสอนหรือเทคนิคในการสอนไว้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การสอนที่ถือครูเป็นศูนย์กลางของความสนใจ เช่น การสอนแบบรายงานการใช้คำถาม การสาธิต ฯลฯ
2. การสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของความสนใจ เช่น การใช้หนังสือเรียน การมอบหมายงานให้ทำ หรือการค้นคว้าด้วยตนเอง การให้ทำแบบฝึกหัด หรือการให้การบ้าน การอภิปรายกลุ่ม การให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมุติ การทดลอง ฯลฯ

จาร์ส น้อยแสงดี (2520) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการที่จะเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับวิชาที่สอน หรือเหมาะสมกับผู้เรียนนั้น ควรขึ้นอยู่กับลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. ความมุ่งหมายของบทเรียน
2. ลักษณะของบทเรียน
3. ธรรมชาติของวิชา
4. ธรรมชาติและพัฒนาการของวิชา
5. ความรู้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา
6. ความเปลี่ยนแปลงของสังคม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2521) ได้เสนอแนะแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนเนื้อหาในแต่ละบทเรียน ควรยึดหยุ่นได้ตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่น ความสนใจของผู้เรียน และให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มวิชามากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ผู้สอนควรใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียนรู้ปัญหา และความต้องการของตนเองและท้องถิ่น ฝึกให้คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนให้เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา เช่น การสอนแบบแก้ปัญหา ค้นคว้า อภิปราย ทำงานกลุ่ม สืบสวนสอบสวน ฯลฯ

3. ผู้สอนควรคำนึงถึงการที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาควิชาการ และภาคปฏิบัติซึ่งมีผลส่งเสริมคุณลักษณะเฉพาะของเอกัตบุคคล และให้ผู้เรียนดำรงชีวิตในสังคมได้

จากวิธีการสอนและแนวทางการเลือกวิธีการสอนดังกล่าว การที่ครูผู้สอนจะเลือกใช้วิธีการใดย่อมขึ้นกับความเหมาะสมของแต่ละรายวิชา และจุดมุ่งหมายของบทเรียนแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการทั้ง 9 ขั้น เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนคิดเป็น และแก้ปัญหาเป็น ครูผู้สอนต้องวางแผนกำหนดกิจกรรม และปรับใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหาและกลุ่มผู้เรียน โดยครูผู้สอนไม่จำเป็นต้องดำเนินการสอนให้ครบทุกขั้นตอน เพราะการสอนแต่ละครั้งมีจุดเน้นที่ต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ก็เป็นสิ่งที่มุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งกระบวนการมีดังนี้

1. ขั้นตระหนัก ผู้เรียนตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็น เห็นความสำคัญของปัญหานั้น ๆ ต้องการเรียนรู้หรือแก้ปัญหา
2. ขั้นวิเคราะห์วิจารณ์ ผู้เรียนนำปัญหามาแยกแยะสาเหตุความสำคัญ และพิจารณาองค์ประกอบของปัญหา
3. ขั้นสร้างทางเลือกที่หลากหลาย ผู้เรียนเสนอแนวทางแก้ปัญหา โดยไม่ต้องกังวลว่าดีหรือไม่ดี
4. ขั้นประเมินผลและเลือกทางเลือก ผู้เรียนคิดและอภิปรายถึงแนวทางในการแก้ปัญหา และเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด
5. ขั้นปฏิบัติ ผู้เรียนตกลงวางแผนปฏิบัติทางเลือก โดยวิธีต่าง ๆ เช่น ลงมือทำการค้นหาความรู้
6. ขั้นปฏิบัติอย่างชื่นชม ครูติดตามให้กำลังใจ และยอมรับเพื่อให้ผู้เรียนให้ความร่วมมือ และลงมือปฏิบัติงาน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ครูให้การส่งเสริม
7. ขั้นประเมินระหว่างปฏิบัติ ผู้เรียนตรวจสอบการปฏิบัติงาน รายงานผลการปฏิบัติ
8. ขั้นปรับปรุง ถ้ามีปัญหาในการทำงาน นักเรียนยอมรับปัญหา ช่วยกันเสนอแนะและนำไปปรับปรุงแก้ไขตนเอง
9. ขั้นประเมินผล ผู้เรียนสรุปผลการทำงานของตนเอง

สำหรับการจัดให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในทักษะกระบวนการนั้น สมควรมีการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 6 ประการ อันได้แก่

1. เป็นผู้ทำงาน โดยนึกถึงความจำเป็น เห็นประโยชน์คุณค่าของงานที่มีต่อส่วนรวมก่อนลงมือทำ

2. เป็นผู้มีใจกว้างยอมรับความคิดเห็นหลากหลาย ไม่ยึดติดความคิดเดียว
3. เป็นผู้ตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติโดยใช้เหตุผลไม่ลำเอียง
4. เป็นผู้คิดวางแผนล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติทุกครั้ง
5. เป็นผู้คอยติดตามตรวจสอบผลงาน และปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิมอยู่เสมอ
6. เป็นผู้ที่มีความพอใจในการทำงาน และปฏิบัติงานทุกครั้งด้วยความเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ (กรมวิชาการ, 2534)

การวัดและการประเมินผล

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นการตรวจสอบว่า นักเรียนได้พัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายทางการเรียนที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

การบริหารงานวัดและการประเมินผลของผู้บริหาร โรงเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ควรคำนึงถึงหลัก 3 ประการ คือ

1. การปฏิบัติต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงหลักการและวิธีการวัดผลและประเมินผลที่ถูกต้อง

2. การปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนการสอน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

3. การปฏิบัติตามระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และคำชี้แจงที่เกี่ยวข้อง

การวัดผลและการประเมินผลตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) สามารถจัดแบ่งลักษณะงานได้ 2 ส่วน คือ

1. งานทะเบียนและสถิติ
2. งานวัดผลและประเมินผลการเรียน

ขั้นตอนการบริหารงานวัดผลและประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ผู้บริหารควรดำเนินการ 4 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นเตรียมการ
2. ขั้นวางแผน
3. ขั้นปฏิบัติ
4. ขั้นประเมินผล

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีหลักในการประเมินผลการเรียน ดังนี้คือ

1. สถานศึกษามีหน้าที่ประเมินผลการเรียน โดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียนในเรื่องเกณฑ์ และแนวดำเนินการเกี่ยวกับการประเมินผล
2. การประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยคิดเป็นหน่วยการเรียน การคิดจำนวนหน่วยการเรียนให้ถือปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
3. การประเมินผลการเรียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ของแต่ละรายวิชา
4. ประเมินผลทั้งหมดเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และเพื่อตัดสินผลการเรียน

การใช้สื่อและอุปกรณ์

การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน เป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอนของนักเรียนและครู เพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเรื่องได้แจ่มแจ้งชัด เพื่อให้ นักเรียน ได้ใช้การสังเกต และค้นคว้าคำตอบเพื่อปัญหาต่าง ๆ

ชำระ บัวยศรี (2532) กล่าวว่า หลักในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน มีดังนี้

1. ต้องตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ ถ้ามีการกำหนดจุดประสงค์ไว้ชัดเจนการเลือกสื่อการเรียนการสอนย่อมทำได้ง่าย
2. ต้องเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานประสบการณ์ของผู้เรียน ตามปกติการจัดชั้นเรียนจะสอดคล้องกับวัยและเนื้อหาวิชา การจัดประสบการณ์ก็ยึดหลักเดียวกัน ถ้าจะให้ประสบการณ์ที่จัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก็จำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม
3. ต้องเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ผู้สอนควรศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้เรียนแต่ละคน และควรเปิดโอกาสให้เขาได้เลือกสิ่งที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสามารถ และความสนใจ และให้เป็นที่ยิ่งพอใจด้วย
4. ต้องเหมาะสมทั้งในด้านค่าใช้จ่าย และการปฏิบัติ
5. ต้องหาง่าย และราคาถูก

6. บทบาทของผู้บริหารและครูผู้สอนในการใช้หลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2525) กล่าวว่า การใช้หลักสูตรนั้นประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งปฏิบัติเกี่ยวข้องกันโดยบุคคลหลายฝ่าย คือ

1. การบริหาร ได้แก่ การจัดให้มีการดำเนินกิจกรรมไปตามหลักสูตร รวมทั้งการสนับสนุนช่วยเหลือด้านงบประมาณ บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์แก่โรงเรียน

2. การนิเทศติดตามผล ได้แก่ การช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนเป็นไปตามหลักสูตร รวมทั้งการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน

3. การเรียนการสอน ได้แก่ การจัดกิจกรรมโดยครูและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถ ความคิด มีคุณธรรม และมีลักษณะนิสัยตามจุดหมายของหลักสูตร

4. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอน

5. การวัดผลการเรียน ได้แก่ กระบวนการตรวจสอบนักเรียนว่า ไปถึงจุดหมายปลายทางที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ เพียงใด และบอกว่ามีส่วนใดบกพร่อง ต้องแก้ไขปรับปรุงต่อไป

ในการนำหลักสูตรไปใช้นั้น จะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายนับตั้งแต่ครู ผู้บริหาร นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ฯลฯ แต่ผู้ที่มีความสำคัญมากที่จะกล่าวถึงคือ ผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะกล่าวถึงดังต่อไปนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ได้ให้ความเห็นว่า การนำหลักสูตรไปใช้มีองค์คณะบุคคลเกี่ยวข้องกับ 3 กลุ่ม คือ

1. ครูใหญ่
2. ครูประจำชั้น
3. ชุมชนหรือผู้ปกครอง

สังัด อุทรานันท์ (2527) กล่าวถึง บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. นักวิชาการ ซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร
2. ผู้บริหารโรงเรียน
3. หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชา
4. ครูผู้สอน
5. บุคลากรอื่น ๆ

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่าในการใช้หลักสูตรนั้นควรประกอบด้วยบุคคล ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน
2. หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชา
3. ครูผู้สอน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการใช้หลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวจักรที่สำคัญอันดับแรก ในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน จึงมีบทบาทเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยจะต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อการใช้หลักสูตร ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวัสดุประกอบหลักสูตร งบประมาณอาคารสถานที่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร และสำรวจข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรมีการเตรียมอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดตารางสอน การจัดบริการวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการสอน การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้ปกครองและคนในชุมชน การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร และการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการจัดโครงการ

ประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525) ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทมากเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร จะต้องทำการศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจน เพื่อที่จะจัดวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. การเตรียมวางแผนงานเพื่อการใช้หลักสูตร
2. การจัดเตรียมอบรมครูเพื่อให้ใช้หลักสูตรใหม่
3. การจัดครูเข้าสอน
4. การจัดตารางสอน
5. การจัดการบริหารวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการสอน
6. การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร
7. การจัดสภาพแวดล้อมและการเลือกสรรโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร

สัจด์ อุทรานันท์ (2528) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการใช้หลักสูตรว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตรดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่อย่างชัดเจน
2. ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ แก่ครู
3. ดำเนินการนิเทศ และติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
4. กระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น การจัดอบรมหรือจัดประชุมสัมมนา เป็นต้น

5. ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่ครูคนอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงขอบข่ายงานบริหารและบริการหลักสูตรไว้ 4 ด้าน คือ

1. งานเตรียมบุคลากรเพื่อการใช้หลักสูตร ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวถึง การเตรียมครูก่อนเข้าชั้นเรียนไว้ดังนี้

1.1 การจัดประชุมชี้แจงหลักสูตร แผนการสอน กิจกรรมที่จะใช้ในการสอนแต่ละระดับให้เป็นที่เข้าใจ

1.2 จัดสัมมนาให้ความรู้ทางด้านวิชาการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักสูตร หลักการสอน แผนการสอน เนื้อหาวิชา และกิจกรรมที่จะใช้สอน

1.3 จัดประชุมปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อให้มีความเข้าใจมองเห็นปัญหาเตรียมวิธีแก้ปัญหา และเพื่อให้ครูมีความมั่นใจในการสอนวิชาภาคปฏิบัติได้ดี

1.4 จัดให้มีการสาธิตการสอน การจัดทำอุปกรณ์การสอน จัดทำตารางสอนร่วมกัน ผลัดเปลี่ยนกันดูการสาธิตและให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยให้แต่ละคนได้ปรับปรุงการสอนของตน และมีการประสานงานกันก่อนลงมือปฏิบัติการ

1.5 จัดศึกษานอกสถานที่ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้มีประสบการณ์มากขึ้น จาก การดูโรงเรียนอื่น ๆ ศึกษาสภาพของท้องถิ่นเพื่อทราบแหล่งวิทยาการ หรือมีโอกาสได้รู้จักกับบุคคลที่จะเป็นวิทยากรจากท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็ควรให้ได้ทราบถึงสภาพปัญหาของท้องถิ่น เพื่อนำมาสอนให้ตรงกับความเป็นอยู่ของเด็กในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

1.6 รวบรวมอุปกรณ์และแหล่งวิทยาการตลอดจนวิทยากรทุก ๆ ด้าน ที่จะสามารถ ส่งเสริมและเรียนได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525)

2. การจัดครูเข้าสอนตามหลักสูตร โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถและความสมัครใจของครูแต่ละคน

3. การบริหารและบริการวัสดุหลักสูตร อันได้แก่ เอกสารหลักสูตรเพื่อการเรียนการสอนทุกชนิด

4. การบริการหลักสูตรภายในโรงเรียน ได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ครูผู้ใช้หลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน เป็นผู้นำทางวิชาการของโรงเรียน ดังนั้นนอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรอย่างดีแล้ว ยังต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือครูในโรงเรียน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามแนวทางที่หลักสูตรกำหนด และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนในที่สุด

ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ

ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการทำงานเป็นที่ปรึกษาของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับงานวิชาการ ตามปกติแล้วจะทำหน้าที่ต่อไปนี้ ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา(2527) กล่าวว่า

1. งานที่หลายฝ่ายพิจารณาร่วมกันโดยมีฝ่ายวิชาการเป็นเจ้าของเรื่อง เช่น การจัดแผนการเรียน และการแบ่งกลุ่มนักเรียนเข้าเรียนวิชาเลือก พิจารณาจัดสรรงบประมาณ งานวิชาการ วางแผนการประเมินผลประจำภาคเรียน และการสัมมนาปฏิบัติการทางวิชาการภายในโรงเรียน เป็นต้น
2. งานที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการรับผิดชอบดูแลโดยตรง เช่น การจัดตารางสอน การจัดและผู้ดำเนินการสอนประจำภาค บริการสื่อการเรียนการสอนสำหรับครู บริการห้องสมุดและโสตทัศนูปกรณ์ การจัดกิจกรรมและสอนซ่อมเสริม ควบคุมการประเมินผลการเรียนของสายวิชาต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และหลักวิชา ดูแลช่วยเหลือให้การใช้สถานฝึกอาชีพเป็นไปตามระเบียบและหลักเกณฑ์ เป็นต้น
3. งานส่งเสริมและประสานงาน เช่น ส่งเสริมในสายวิชา ทำแผนการสอนและโครงการเรียน ประสานโครงการเรียนระหว่างวิชาต่างๆ ในหมวดวิชาให้เสริมงานกันเป็นโครงการใหญ่ และเกิดผลงาน ประสานโครงการฝ่ายวิชาสามัญ และกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องรับกัน ส่งเสริมและช่วยเหลือให้หมวดวิชาสร้างวัตถุประสงค์การสอนและเครื่องมือวัดผลขึ้นใช้เอง ส่งเสริมให้หมวดวิชาต่างๆ สร้างคู่มือประกอบการเรียนการสอนขึ้นใช้ ประกอบการเรียนการสอน เป็นต้น งานต่างๆ เหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้ช่วยฝ่ายวิชาการเข้าประชุมหัวหน้าหมวดวิชาเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกัน แล้วช่วยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ด้วย
4. งานเกี่ยวกับรายงานและข้อเสนอแนะ ตามปกติผู้บริหารโรงเรียนจะมีเวลาเอาใจใส่งานวิชาการน้อยอยู่แล้ว ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการต้องเตรียมข้อมูลต่างๆ ที่รับผิดชอบให้พร้อมที่จะรับการตรวจสอบหรือพร้อมที่จะชี้แจงให้ข้อเสนอแนะ เมื่อมีโอกาสเหมาะสม จุดบอดจุดหนึ่งของงานวิชาการในโรงเรียนอาจจะอยู่ที่ผู้บริหารไม่ตรวจสอบ หรือไม่ติดตามผลการปฏิบัติงาน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการก็ไม่รายงาน หรือเสนอแนะหากไม่มีการร้องขอและในทำนองเดียวกัน เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นระหว่างผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการกับหัวหน้าหมวดวิชา และหน่วยงานทางวิชาการควบคุมอยู่โดยตรงด้วย การสื่อสารในสายงานวิชาการ จึงเกิดขาดตอนหัวหน้าหมวดวิชา

บทบาทและหน้าที่ของหัวหน้าหมวดพลานามัย

หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยเป็นผู้บริหารระดับต้นที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาพลานามัยในโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้รับผิดชอบในด้านวิชาการ และอยู่ใกล้ชิดกับการเรียนการสอนโดยตรง นอกจากนี้หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย ยังต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนและเป็นผู้ประสานงานด้านต่าง ๆ ระหว่างหมวดวิชาพลานามัยกับโรงเรียน กับหมวดวิชาอื่น ๆ และกับครูคนอื่น ๆ ที่อยู่ต่างหมวดวิชา และในหมวดวิชาเดียวกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงอาจจะกล่าวได้ว่าหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยให้การเรียนการสอนวิชานี้ได้บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้อย่างยิ่งผู้หนึ่ง อย่างไรก็ตาม การที่หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยจะสามารถดำเนินงานของตนเองได้ด้วยดี และมีประสิทธิภาพนั้น ควรจะได้พิจารณาในด้านขอบข่ายหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย

บทบาทของครูผู้สอน

ในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับโรงเรียน ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนโดยตรง หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่เพียงใด จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของครูผู้สอนเป็นสำคัญ สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการที่จะทำให้หลักสูตรบังเกิดผลตามที่มุ่งหมาย สิ่งแรกที่ครูจะต้องทำคือ การตีความหมายของความมุ่งหมาย ไม่ว่าจะเป็นความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือความมุ่งหมายของหมวดวิชาก็ตาม ว่ามีความหมายในทางปฏิบัติอย่างไร จะจัดการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะบรรลุความมุ่งหมายนั้น

สังัด อุทรานันท์ (2527) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง มีส่วนช่วยสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรในโรงเรียนมีประสิทธิภาพดังนี้

1. ทำการศึกษาหลักสูตร เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเองใช้อยู่อย่างชัดเจน
2. ทำการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น
3. ทำการสอนให้ถูกต้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้อยู่
4. พยายามคิดหาวิธีสอนที่เหมาะสม หรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการใช้หลักสูตรที่ตนเองเป็นผู้ใช้

แรมสมร อยู่สถาพร (2531) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการใช้หลักสูตรว่าครู คือ ผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง คณะผู้สร้างหลักสูตรและผู้บริหารควรชี้แจงให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญ

ของตนต่อการใช้หลักสูตร ให้เข้าใจหน้าที่และบทบาทอย่างดั่งแท้ ครูทุกคนควรจะมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรที่ตนจะต้องนำมาใช้ นอกจากนี้ครูควรจะได้รับการศึกษาฝึกฝนให้มีความรู้ทางด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอน การวัดและประเมินผลการสอน ตลอดจนความรู้ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเด็กที่จะสอน ทั้งนี้เพื่อสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และพฤติกรรมของครูในชั้นเรียนนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอน และส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาโดยตรงครูต้องใช้วิธีสอนต่าง ๆ อย่างตรงจุดหมาย และเหมาะสมกับสภาพการเรียนครูผู้สอนทุกระดับจำเป็นต้องรู้และเข้าใจ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ 9 ขั้น ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมโดยผ่านขั้นตอนกระบวนการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอเป็นประจำจนเป็นนิสัย และใช้วิธีสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนและท้องถิ่น แล้วให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามที่สนใจจนเกิดการค้นพบด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา สิ่งที่จะช่วยครูให้สามารถฝึกผู้เรียนให้เกิดทักษะกระบวนการได้นั้น ครูจะต้องแสวงหา และพัฒนาเทคนิควิธีสอนหลายวิธีเช่น สอนอย่างไรผู้เรียนจึงจะเกิดความตระหนัก สอนอย่างไร ผู้เรียนจึงจะพัฒนากระบวนการคิดและกระบวนการแก้ปัญหา ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนจึงควรศึกษาค้นคว้า และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ที่สามารถเอื้อต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการเหล่านั้น จนสามารถนำรูปแบบการเรียนการสอนที่คิดค้นได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนมีโอกาปฏิบัติกิจกรรมหาความรู้ และพัฒนาความสามารถต่าง ๆ เพื่อจะได้สนองจุดเน้นของหลักสูตรที่ต้องการนั้น ให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการนั่นเอง

(สงบ ลักษณะ, 2533)

วาสนา ณ นคร (2533) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการใช้หลักสูตรเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจในหลักสูตร และองค์ประกอบของหลักสูตร ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา เวลาเรียน การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผล รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัว
2. หลักสูตร และเอกสารหลักสูตรหลักสูตรชนิดต่าง ๆ เป็นอย่างดี
3. ศึกษาทำความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเกี่ยวกับวิธีสอนต่าง ๆ ที่เอื้อต่อหลักสูตร
4. ต้องใฝ่ใจศึกษาแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ
5. ครูต้องเตรียมการสอน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวหลักสูตรโดยพยายามใช้แผนการสอน คู่มือครู คู่มือแบบเรียน บัตรงานให้เป็นประโยชน์

6. พยายามใช้แหล่งวิชาการที่มีอยู่ในโรงเรียน ในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์

ต่อการเรียนการสอน

7. พยายามใกล้ชิดให้ความสนิทสนมแก่นักเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการสอน

8. ทำการสอนทุกครั้งอย่างมีจุดมุ่งหมาย

9. พยายามจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการจัดตั้งชุมนุมให้เลือกตามความถนัด ความสนใจ เพื่อส่งเสริมพัฒนาด้านสุขภาพ พลานามัย ประเพณี วัฒนธรรม และความเป็นพลเมืองดี โดยที่ครูเป็นบุคคลสำคัญที่นำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน ครูจึงมีส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าผู้บริหารโรงเรียน ในการที่จะทำให้หลักสูตรในภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งในแนวการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ก็ได้เน้นบทบาทของครู ให้เป็นผู้ชี้แนะหรือคอยช่วยเหลือ ฝึกให้นักเรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักการศึกษา ค้นคว้าทดลองด้วยตนเอง

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ นักเรียนมีพฤติกรรมตามที่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มุ่งหวังนั้นครูต้องคำนึงถึงหลัก 3 ประการ คือ

1. สอนให้ได้ผลตามจุดประสงค์ของรายวิชา หรือเนื้อหาวิชาที่จะสอน โดยครูจะต้องศึกษาจุดประสงค์ของรายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่จะสอน เพื่อพิจารณาว่าจุดประสงค์ของรายวิชานั้น มุ่งพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ เจตคติ หรือการปฏิบัติ

2. คำนึงถึงธรรมชาติของแต่ละรายวิชาและเนื้อหา

3. มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา รู้จักทำ รู้จักพัฒนา และมีค่านิยมที่ดีงาม โดยครูต้องวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างเป็นระบบ คิดเป็นกระบวนการ (กรมวิชาการ, 2534)

จะเห็นว่าครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องศึกษารายละเอียดของหลักสูตรให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนตลอดจนจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อนำหลักสูตรไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

กฤษณ์ กสิกร (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูพลศึกษา เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน วิชาพลศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร” โดยใช้แบบสอบถามถามผู้บริหาร และครูพลศึกษา ที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร จำนวน 98 โรงเรียน รวม 316 ชุด ผลการวิจัยพบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก กิจกรรมพลศึกษาเปิดสอนตามความพร้อมของโรงเรียน มีการนิเทศทางพลศึกษาในโรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่มีโรงฝึกพลศึกษา สถานที่เรียนพลศึกษามีไม่เพียงพอ การประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษาใช้เกณฑ์กลุ่มโรงเรียน ปัญหาในการเรียนการสอนพลศึกษา นักเรียน ไม่มีเวลาในการฝึกซ้อมเพิ่มเติม การสอนไม่นำวัสดุอุปกรณ์มาใช้ ขาดสถานที่เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ไม่สามารถประเมินได้ครบทุกด้าน และขาดแคลนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

นิรันดร์ กาทอง (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูพลศึกษา เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2534 ของโรงเรียนรัฐบาลในเขตการศึกษา 9” โดยใช้แบบสอบถาม ถามผู้บริหารและครูพลศึกษาที่สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนรัฐบาลในเขตการศึกษา 9 จำนวน 69 โรงเรียน รวม 227 คน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก กิจกรรมพลศึกษาที่เปิดสอนพิจารณาตามความพร้อมของโรงเรียน อุปกรณ์ และสถานที่ การสอนจัดโปรแกรมพลศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเป็นบางครั้ง โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีโรงฝึกพลศึกษา สถานที่เรียนไม่เพียงพอ การวัดและประเมินผลใช้เกณฑ์ของกลุ่มโรงเรียน

ศิลปพงศ์ ศรีวุฒิ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการจัดและดำเนินการ โปรแกรมพลศึกษาที่จัดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูพลศึกษา ผู้บริหารและนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 277 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนรัฐบาลมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ทุกโรงเรียนมีการจัดดำเนินการ โปรแกรมพลศึกษาครบทั้ง 5 โปรแกรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในวิชาพลศึกษาเสริมสร้างคุณธรรม เปิดโอกาสให้มีการแสดงออกทางกีฬาและสร้างมนุษยสัมพันธ์

กิจกรรมที่จัดให้มีการเรียนการสอนและแข่งขัน ได้แก่ ยืดหยุ่น เทเบิลเทนนิส วอลเลย์บอล กรีฑา басเกตบอล ฟุตบอล มวยไทย แบดมินตัน ตะกร้อ

2. ปัญหาการจัดดำเนินการด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การขาดสถานที่เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ขาดสนามฟุตบอล ขาดโรงฝึกนักกีฬาเวลา และชั่วโมงเรียนไม่เหมาะสม ขาดงบประมาณ ไม่มีห้องพักรู ขาดตำราแบบเรียนและคู่มือครู ปัญหาด้านการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน คือ ขาดงบประมาณค่าใช้จ่าย ขาดอุปกรณ์และเวลาไม่พอ

อารีรัตน์ วัฒนรุ่งเรือง (2536) ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการสอนพลศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร" โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูพลศึกษา จำนวน 486 คน ได้รับแบบสอบถามคืนมา 448 ชุด คิดเป็นร้อยละ 90.50 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยคิดเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ส่วนใหญ่เปิดสอนวิชาพลศึกษา ในส่วนวิชาบังคับแกนตามหลักสูตร เปิดสอนวิชาพลศึกษาเป็นวิชาบังคับเลือก วิชาเลือกเสรีเปิดสอนเป็นส่วนน้อย กิจกรรมพลศึกษาที่เปิดสอนพิจารณาตามความพร้อมของโรงเรียน ทางด้านอุปกรณ์สถานที่ จำนวนนักเรียนมีมากเกินไป ครูพลศึกษามีการเตรียมการสอนและวางแผนการสอน และมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรฉบับปรับปรุง ด้านพลศึกษาในระดับปานกลาง มีการนิเทศทางพลศึกษาในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีโรงฝึกพลศึกษา แต่ไม่เพียงพอต่อการเรียนพลศึกษา สถานที่เรียนมีเพียงพอบางกิจกรรม การประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษาใช้เกณฑ์ของกลุ่มโรงเรียน

สำหรับปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ประสบมาก ได้แก่ การเปิดสอนวิชาพลศึกษาเป็นวิชาเลือกเสรีนั้น จำนวนครูมีน้อยไม่เพียงพอ งานรับผิดชอบของครูพลศึกษามีมาก ขาดสถานที่เปลี่ยนเครื่องแต่งกาย ไม่มีสนามกีฬาในร่ม อุปกรณ์ทางพลศึกษาไม่เพียงพอ และเวลาที่ใช้ในการประเมินผลไม่เพียงพอ

ฉวีวรรณ พุฒนาผล (2536) ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน 23 คน ครูหัวหน้ากลุ่มวิชา 115 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง และแบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละสาขาวิชาเอกที่เรียนมาประสบการณ์ ความถนัดและความสามารถพิเศษ รวมทั้งความสนใจของครูด้วย ครูส่วนใหญ่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนชั้นมัธยมศึกษา ปัญหาที่พบในโรงเรียนโครงการขยายโอกาส คือ

อาคารเรียนไม่เพียงพอ, ขาดแคลนวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอ, บุคลากรไม่เพียงพอ งบประมาณได้รับต่ำซ้ำและไม่เพียงพอ

จตุรงค์ เหมรา (2536) ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ" โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และครูพลศึกษา จำนวน 400 คน ได้รับแบบสอบถามคืนมา 326 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.50 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยคิดเป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่เปิดสอนวิชาบังคับแกนตามหลักสูตร และเปิดสอนวิชาพลศึกษาเป็นวิชาบังคับเลือก ส่วนวิชาเลือกเสรีเปิดสอนเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมที่เปิดสอนพิจารณาตามความพร้อมของโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีโรงฝึกพลศึกษาไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมพลศึกษา การประเมินผลการเรียนวิชาพลศึกษาใช้เกณฑ์ของกลุ่มโรงเรียน

ปัญหาด้านการสอนวิชาพลศึกษาของโรงเรียนในอำเภอเมือง และโรงเรียนนอกอำเภอเมือง โดยส่วนรวมมีปัญหาในระดับน้อย ส่วนข้อที่มีปัญหาระดับมาก คือ ความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรฉบับปรับปรุง มีไม่เพียงพอ และขาดคู่มือประกอบการสอนวิชาพลศึกษา จำนวนครูพลศึกษา มีไม่เพียงพอ และงานรับผิดชอบของครูพลศึกษามีมาก

เมื่อเปรียบเทียบปัญหาในด้านการสอนตามหลักสูตร ฉบับปรับปรุงของโรงเรียน ในอำเภอเมืองและนอกอำเภอเมืองพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

งานวิจัยต่างประเทศ

โคเกอร์ (Coker 1972:484A-1485A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจโปรแกรมพลศึกษา สำหรับนักเรียนชายของโรงเรียนรัฐบาล มัธยมศึกษาตอนปลายที่เลือกแล้ว ในรัฐหลุยส์เซียน่า" เพื่อสำรวจโปรแกรมพลศึกษาสำหรับนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐหลุยส์เซียน่า เกี่ยวกับ (1) การเตรียมตัวสำหรับการสอนในวิชาชีพ และภูมิหลังของครู (2) จำนวนชั่วโมงสอนของครู (3) รายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา (4) วิธีการสอนของครู โดยวิธีการสัมภาษณ์ครูพลศึกษาจำนวน 75 คน และบางอย่างก็ใช้การสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาพลศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการเตรียมตัวเพื่อวิชาชีพเป็นอย่างดี ครูพลศึกษาร้อยละ 67 มีวุฒิปริญญาตรี นอกนั้นได้วุฒิปริญญาโท หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษาประมาณครึ่งหนึ่งของครู สอนเฉพาะวิชาพลศึกษา 19 คาบต่อสัปดาห์ ครูอื่น ๆ สอนรวมเฉลี่ย 26 คาบต่อสัปดาห์

ประกอบด้วยวิชาพลศึกษา 12 คาบ ขนาดของชั้นเรียนวิชาพลศึกษาโดยเฉลี่ยห้องละ 31 คน ปัจจัยที่สำคัญในการเรียนวิชาพลศึกษาได้แก่ ชุดฝึก ความสนใจของผู้เรียน และการทดสอบทักษะ

เฮนน์ (Hein, 1972) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจโปรแกรมสุขศึกษาและพลศึกษาระดับมัธยมศึกษาของรัฐฮาวาย" โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนในเมืองและนอกเมืองรวม 65 โรงเรียน พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ขาดการวางแผนที่ดี เนื่องจากขาดครูที่มีวุฒิทางพลศึกษา ทำให้การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาและสุขศึกษาไม่ดีเท่าที่ควร ครูมีชั่วโมงสอนมากเกินไป และขาดวิธีการสอนที่ดี

ซัวเรซ (Suarez, 1975) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินผลโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาของรัฐเปอโตริโก" ความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อเป็นการประเมินค่าโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา รัฐเปอโตริโก จำนวน 12 โรงเรียน โดยพิจารณาเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินผลขึ้นกับด้านต่อไปนี้

1. การจัดดำเนินการ
2. ลักษณะของโปรแกรมและกิจกรรม
3. อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก
4. ข้อเสนอแนะในการเรียนรู้
5. ผลที่ได้จากการเรียนรู้

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสำรวจ และการสัมภาษณ์คณะครูสอนเป็นรายบุคคล ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนส่วนมากยังอยู่ในเกณฑ์ไม่ดี การนำโปรแกรมพลศึกษาที่วางแผนโปรแกรมโดยรัฐมานั้น เป็นโปรแกรมที่ไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง สภาพของโรงเรียนนั้น ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นมีน้อย ไม่มีจำนวนนักเรียนที่แน่นอน การเรียนพลศึกษาในชั้นเรียนขาดอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก ซึ่งทำให้เป็นผลกระทบกระเทือนต่อการสอน และกระบวนการเรียนรู้วิชาพลศึกษา

เบสแมน (Bestman, 1975) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินผลโปรแกรมพลศึกษาของนักเรียนชายในโรงเรียนมัธยมศึกษาของอำเภออานาไฮม์ รัฐแคลิฟอร์เนีย" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงคุณภาพและประโยชน์ในปัจจุบัน ของโปรแกรมพลศึกษา ของนักเรียนชาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหศึกษาของอานาไฮม์ จำนวน 25 โรงเรียน โดยการใช้แบบสำรวจของเนลสัน (Neilson Score Card) ผลการวิจัยพบว่า

1. คณะผู้ทำการสอนต้องเตรียมตัวให้พร้อม และปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

2. ครูพลศึกษามีฐานะทางสังคมดีกว่าครูผู้สอนอื่น ๆ ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการสอน บุคลิกภาพ และอุปนิสัย
3. สถานที่และอุปกรณ์มีอยู่ไม่เพียงพอ
4. ครูพลศึกษามีชั่วโมงสอนมากเกินไป
5. ขาดตำราและคู่มือในการเรียนการสอนของครูพลศึกษา
6. ด้านโปรแกรมการสอนพลศึกษา ครูพลศึกษามักไม่กำหนดเนื้อหาในการสอนอย่างแน่นอน
7. มีการจัดเฉพาะโปรแกรมการสอนพลศึกษาในโรงเรียนเป็นหลัก โปรแกรมอื่น ๆ แทบจะไม่มีการจัดเลย

คอร์รี (Korri, 1979) ได้ทำวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนของครูพลศึกษาสตรี และความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการสอนของผู้เรียนวิชาเอกพลศึกษาในรัฐมินเนโซตา" โดยใช้แบบสอบถาม ถามครูผู้สอนวิชาพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก จำนวนนักเรียนแต่ละชั้นมากเกินไป ไม่สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตอบสนองให้สนองความต้องการและความถนัดของแต่ละบุคคลได้ ครูพลศึกษามีชั่วโมงสอนมากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการสอน

แนนทอกมาห์ (Nantogmah, 1982) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิจัยโปรแกรมพลศึกษาในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในรัฐไอโอว่า" โดยใช้แบบสอบถาม ถามนักเรียนปีสุดท้าย 4 คน ต่อ 1 โรงเรียน จำนวน 68 โรงเรียน และถามผู้ทรงคุณวุฒิ 48 คน จากวิทยาลัย 22 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า

1. มีความสัมพันธ์ในทางบวก ระหว่างกิจกรรมที่จัดให้กับกิจกรรมที่นักเรียนปีสุดท้ายชอบ
2. กีฬาประเภททีมเป็นที่นิยมอย่างมากในโรงเรียน
3. นักเรียนปีสุดท้ายต้องการให้จัดกีฬาประเภททีมมากที่สุด
4. ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ควรจัดกิจกรรมกีฬาประเภทเดี่ยว ประเภทคู่ และกีฬาเพื่อสุขภาพให้มากที่สุด